

Voorjaarsnota 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Vaststelling
3. Ontwikkelingen
4. Bijgestelde Programmabegroting 2018 op hoofdlijnen
5. Bijgestelde Programmabegroting 2018 per programma
6. Meerjarenraming 2018 t/m 2022
7. Overige financiële aspecten
8. Investeringen

1. Inleiding

In maart 2017 is als inbreng in de kabinetsformatie door de gemeenten, provincies en waterschappen, de investeringsagenda *Naar een duurzaam Nederland* aangeboden. Deze uitnodiging om samen met het Rijk, bedrijven, organisaties en burgers te investeren in de realisering van de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie, is door het nieuwe kabinet positief ontvangen en verwerkt in het nieuwe Interbestuurlijke Programma (IBP). De in het IBP beoogde aanpak, waar wordt afgesproken dat overheden samen gaan werken om bepaalde doelstellingen te behalen, past bij de doelen van ons Waterbeheerplan en de doelen van de Omgevingswet; de overheid werkend als samenwerkend geheel ten dienste van de maatschappij en maatschappelijke doelstellingen.

Deze nieuwe wet en het IBP vragen enerzijds heroverweging van onze interne organisatie met name op het terrein van effectieve samenwerking met andere overheden en onze omgeving en anderzijds wordt onze ambitie zoals opgenomen in het WBP op onderdelen verder aangescherpt, verhoogd (klimaatadaptatie) en soms verbreed (denk aan circulaire economie, voorkoming hittestress). Thema's als waterveiligheid, wateroverlast en waterkwaliteit staan ook bij anderen hoog op de agenda om de leefbaarheid van ons gebied te handhaven en daar waar mogelijke te verbeteren.

De voorbereidingen op de komst van de Omgevingswet is volop bezig. Vooral de verwerking van de juridische gevolgen en het delen van beelden zowel intern als extern om zicht te krijgen op de opgave heeft

tot nu toe de aandacht gevraagd, terwijl al pilots werden uitgevoerd in de geest van de wet.

De digitalisering die voortvloeit uit de Omgevingswet (het zogenaamde Digitaal Stelsel Omgevingswet DSO) zal nu moeten worden voorbereid en uitgevoerd. Dit valt samen met de besluitvorming van het kabinet van augustus 2017 over de invoering van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). De afstemming tussen alle overheden over welke gegevens en op welke manier deze aan onze burgers en bedrijven moeten worden ontsloten inclusief de wijze waarop de communicatie plaatsvindt (MijnOverheid-loket) vraagt aandacht, een structurele financiële bijdrage aan het rijk en veel inspanningen om dit te realiseren. Dit lukt ons niet zonder extra aandacht en dus inzet van mensen en middelen op deze thema's.

Om deze opgaven tijdig te kunnen behalen zullen wij de thema's digitalisering, klimaatadaptatie en de energietransitie programmatisch gaan aanpakken. Dit betekent dat met inzet van alle relevante taakgebieden uitvoeringsplannen voor deze thema's ontwikkeld zullen worden en de uitvoering projectmatig zal plaatsvinden. Hierdoor houden we zicht op de voortgang en zijn medewerkers gericht aan de slag met deze majeure opgaven. Wij doen dit efficiënt en in kleine stappen. Tijdens de uitvoering is er continue aandacht voor effectiviteit van de aanpak en de maatregelen hierdoor zijn we beter in staat om ervaringen van ons en anderen mee te nemen. ('agile werken').

Financiële kaders

Het kader voor de Voorjaarsnota wordt gevormd door de financiële kaders van het coalitieakkoord, het Waterbeheerplan (WBP). Het Waterbeheerplan voor de planperiode 2016- 2021 is in de Verenigde Vergadering van juni 2016 vastgesteld. De activiteiten voor dit jaar zijn op hoofdlijnen verwerkt in de Programmabegroting 2018.

Doel van deze Voorjaarsnota is het actualiseren van het beleid en de financiële consequenties voor de meerjarenraming en het huidig begrotingsjaar. Ook kan eventueel gewenst nieuw beleid, anders dan volgend uit het nieuwe Waterbeheerplan, worden verwerkt.

Meerjarenperspectief

In het kader van duurzaam financieel beheer schuiven we lasten niet door naar de toekomst, maar nemen die nu. Om de tarieven stabiel te houden en niet harder te laten stijgen, voeren we al een aantal jaren beleid dat eventuele resterende tijdelijke tekorten met het beschikbare overschot in de tariefegalisatiereserves wordt gedekt. Hierbij is het uitgangspunt om aan het eind van de periode van de meerjarenraming een kostendekkend tarief te bereiken en de tariefegalisatiereserves te hebben afgebouwd tot nihil. Hierdoor nemen de tariefegalisatiereserves af. De bijstellingen in deze voorjaarsnota en de meerjarige doorrekening laten voor de komende jaren en de lange termijn een gezonde financiële positie zien. De tariefegalisatiereserves van alle heffingen nemen af maar zijn wel positief aan het eind van de termijn, waarbij de bij de begroting 2018 vastgestelde stijgings- en dalingspercentages kunnen worden gehandhaafd, en voor de zuiveringsheffing in de jaren 2021 en 2022 zelfs kan worden bijgesteld van 1% naar 0%.

Wij anticiperen zo goed mogelijk op de toekomst waarin wij een veranderde rol van de overheid en ons waterschap voorzien, het opvangen van de klimaatgevolgen creatieve oplossingen vraagt en digitalisering en de aantrekkende economie snelle keuzes vragen. Er wordt meer flexibiliteit en dynamiek gevraagd waarbij wij de veiligheid voor ons gebied blijven garanderen. Snel en flexibel samen met degelijk en planmatig. Het vraagt een open mind en goede samenwerking.

2. Vaststelling

Ingevolge artikel 100 van de Waterschapswet opgemaakt door de dijkgraaf en de hoogheemraden van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard,

Rotterdam, 22 mei 2018

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

secretaris-directeur,

M.J.H. van Kuijk

dijkgraaf,

mr. J.H. Oosters

Rotterdam, 27 juni 2018

secretaris-directeur

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

mr. J. H. Oosters

3. Ontwikkelingen

3.1 Algemene ontwikkelingen

3.2 Externe ontwikkelingen

3.3 Interne ontwikkelingen

3.1 Algemene ontwikkelingen

Klimaatadaptatie & Duurzaamheid

In het Waterbeheerplan staat de klimaatverandering centraal. Op de valreep hebben we destijds het Klimaatakkoord van Parijs opgenomen. De consequenties van dit akkoord zijn inmiddels op rijksniveau meer in beeld en terecht gekomen in de afspraken tussen de overheden in het IBP. Binnen onze taken gaat het onder meer om het versterken van de waterveiligheid en het tegengaan van wateroverlast, waar nadrukkelijk rekening wordt gehouden en gerekend met de klimaatverandering. Naast klimaatadaptatie hebben we een opgave in mitigatie waarvoor energie-efficiency-doelen gesteld zijn.

Drie ambities zijn in het IBP benoemd:

- Tegengaan van de klimaatverandering; onder meer door realisatie van 49% CO₂-reductie in 2030
- Aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering; in 2050 moet Nederland klimaatbestendig en water robuust zijn ingericht en daarvoor in 2020 klimaatbestendig handelen

- Transitie naar circulaire economie; transitieagenda's om in 2050 circulair Nederland te realiseren.

Dit zijn stevige ambities die goed aansluiten bij de onze, zij het dat ze op onderdelen een versnelling van ons vragen, een opgave waar we slechts deels voor gesteld staan.

Het betekent vooral meer investeren in de samenwerking met ons netwerk om deze stappen ook te kunnen zetten. Niet alleen samen als overheden maar ook met bedrijfsleven en maatschappelijke partijen. Het proactief, dat wil zeggen in een nog eerder stadium dan we tot nu toe gewend waren, deelnemen en inbreng leveren bij de omgevingsvisie van provincie en gemeenten. Dit kan ook worden vormgegeven door de opstelling van een eigen watervisie. Maar ook daarmee zullen we bij provincie en gemeenten aan tafel moeten schuiven. De zogenaamde stresstesten, die voor eind 2019 in alle gemeenten moeten zijn uitgevoerd, zijn een nieuw instrument vanuit het thema klimaatadaptatie. Deze testen brengen in beeld op welke plaatsen een wateropgave ontstaat bij de bepaalde klimaatontwikkelingen. Over de opgaven waarvoor wij als waterschap aan de lat staan willen wij met onze omgeving goed in gesprek gaan, zoals wij bijvoorbeeld de afgelopen jaren al gewend zijn in Rotterdam. Dit vraagt aanpassingen aan zowel de personele als instrumentele kant. We blijven bij voorkeur aanhaken en samenwerken bij het proces dat gemeente hiervoor moeten initiëren. Gebeurt dit niet dan zullen we op onderdelen zelf het initiatief nemen. Dit alles leidt tot een gezamenlijk beeld en aanpak.

Het onderwerp duurzaamheid loopt als een rode draad door het Waterbeheerplan. Dit is logisch, om onze taak blijvend waar te kunnen maken werken wij al jaren aan toekomstbestendige robuustheid van onze objecten en (water)systemen. In de wetenschap

dat een versnelling hard nodig is, hebben de lokale overheden in maart 2017 een investeringsagenda 'naar een duurzaam Nederland' opgesteld en is het interbestuurlijk programma vastgesteld. In dezelfde periode verscheen ook de transitie-agenda naar een circulaire economie. Als gevolg daarvan is het hoogheemraadschap betrokken bij regionale energie-strategieën, is ze met vele gemeenten in gesprek, en denkt en werkt mee aan initiatieven van derden. Dat leidt ertoe dat er structureel meer aandacht en inspanning gevraagd wordt van het hoogheemraadschap.

De afspraken in het Klimaatakkoord en IBP sluiten aan op het in 2017 vastgestelde beleid. Enerzijds betreffen de doelstellingen een duurzaam watersysteem, waarbij de milieueffecten van de taakuitvoering worden beperkt en gecompenseerd. Anderzijds, duurzaamheid in de zin van lozingen verminderen, grondstoffen terugwinnen, energie besparen of opwekken en het inkopen conform de duurzaamheidscriteria. De verenigde vergadering heeft in maart 2017 de nota duurzaamheid vastgesteld waarin focus is gelegd op energie, klimaat, grondstoffen en kennis delen. Daarin hebben we onze ambitie voor energie aangescherpt (100% zelf duurzaam opgewekt in 2025). Een fors percentage van de doelstelling is reeds gerealiseerd, maar om in 2025 volledig energieneutraal te zijn is het nodig dat we nu de voorbereidingen treffen voor verdere energiemaatregelen en niet wachten tot later. Daarom hebben wij een onderzoek uitgevoerd naar haalbare en effectieve maatregelen. Het is nu zaak om deze maatregelen uit te werken tot concrete business-cases en uit te voeren. Daarvoor wordt investeringsruimte gevraagd in de Meerjarenbegroting. De businesscases zullen in beeld brengen welke terugverdientijd aan een investeringskrediet gekoppeld is.

Aanpak digitale transformatie binnen het hoogheemraadschap

Verdergaande digitalisering in de maatschappij stelt eisen aan actuele, betrouwbare en complete gegevens van de waterinfrastructuur van HHSK. Deze ontwikkelingen, maar ook nieuwe wetgeving zoals de Omgevingswet, vragen meer betrouwbaarheid en transparantie van het waterschap en zorgen voor meer interactie. De bovengenoemde ontwikkelingen en bijhorende opgaven zijn onomkeerbaar en omvangrijk, maar zijn niet uniek voor HHSK, zoals blijkt uit de Sectorscan digitalisering voor de waterschappen die in 2017 is uitgevoerd.

Het is noodzakelijk om in de periode 2018-2021 te komen tot kwaliteitsverbetering van de digitale gegevens, het (integrale) beheer daarvan en het updaten van de bijbehorende werkprocessen. Deze noodzaak vloeit voort uit enerzijds de komst van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), diverse landelijke ontwikkelingen en regels/afspraken en anderzijds de digitalisering van onze eigen werkprocessen en gegevens. Door nieuwe wetgeving zoals de Wet Basisregistratie Grootchalige Topografie (verplicht gebruik vanaf 1.1.2017) de Wet Digitale Overheid (voorheen Generieke Digitale Infrastructuur (vanaf 2019) en de omgevingswet (vanaf 2021) wordt dit verankerd. Het DSO introduceert één digitaal loket voor de fysieke leefomgeving van alle overheden waar initiatiefnemers, overheden en belanghebbenden kunnen zien wat is toegestaan in de fysieke leefomgeving. Via het DSO moeten vergunningen aangevraagd en meldingen gedaan kunnen worden. Verder moet inzichtelijk zijn welke regels en beleid van toepassing zijn op een locatie (hiervoor moeten bijvoorbeeld omgevingsvisies, omgevingsverordeningen, projectbesluiten e.d. zichtbaar zijn). Op termijn zal het DSO ook informatie bevatten over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan gegevens over waterkwaliteit. Om in 2021 aan de vereisten van de Omgevingswet te kunnen voldoen, dienen voor die tijd de kernregistraties en leggers op orde te zijn. Onze gegevens

moeten voldoen aan de (inter)nationale eisen daarvoor, bijvoorbeeld Inspire (de Europese richtlijn voor het harmoniseren van kaartmateriaal). Dit vraagt nadere detaillering en aanpassing. Verder vraagt andere wetgeving, zoals de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), informatieveiligheid (Baseline informatiebeveiliging Waterschappen, BIWA) en meer extern toezicht (zorgplicht), aandacht voor de toegankelijkheid, actualiteit en betrouwbaarheid van onze data en een meer risico gestuurde benadering. Het niet tijdig volledig digitaal inrichten van onze gegevens en daarvoor benodigde processen volgens de voorgeschreven eisen maakt ons kwetsbaar voor onjuiste beslissingen en claims. Wettelijke regels zijn niet alleen leidend, maar ook strikter dan onze werkwijze van nu.

Om hier tijdig en goed invulling aan te kunnen geven zien we drie opgaven op de korte termijn:

Versterken interne organisatie op gebied van informatievoorziening en gegevensbeheer (formatie, 2018 en verder).

Inrichten en verbeteren van de interne structuur en werkprocessen voor het gegevensbeheer (project, 2018/2019).

Kwaliteitsverbeteringslag op het gebied van inwinnen, beheer en toepassing van digitale gegevens (programma, 2019 en verder).

Naast het inrichten van de benodigde interne structuur is het moeilijk om in te schatten wat dit verder voor kosten met zich meebrengt. De digitale transformatie gaat verder dan de hierboven concreet benoemde ontwikkelingen. Wij hebben nu een schatting gemaakt voor de komende twee jaar. In 2020 of zoveel eerder als mogelijk is, verwachten wij een nader beeld te hebben.

Economische ontwikkeling, arbeidsmarkt & werkgeverschap

Zoals vorig jaar gemeld leidt de aantrekkende economie ook tot een aantrekkende arbeidsmarkt. Dit geeft meer doorstroming binnen onze

organisatie. De ambitie en opdracht om samen met bewoners, bedrijven en andere overheden plannen te ontwikkelen of af te stemmen wat een passende manier van uitvoering is, vraagt nieuwe vaardigheden van onze medewerkers; een meer generalistische kijk en procesmatig kunnen werken. Daarnaast groeit onze verantwoordingsplicht door bestaande en nieuwe wetgeving (Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), Zorgplicht, Aanbestedingswet etc) en juridisering van de maatschappij. Deze verantwoording vraagt veelal ook nog eens meer en gedetailleerdere gegevens en dus uitbreiding van ons bestaande gegevensbeheer op vrijwel al onze taken. Dit vraagt oog voor detail, zorgvuldigheid maar zeker ook oog voor de effectiviteit.

De extra inspanningen die wij op de bovenbeschreven programma's moeten leveren vraagt een uitbreiding van formatie. Wij willen de ontwikkeling niet louter invullen door medewerkers met de vereiste nieuwe vaardigheden aan te trekken. Wij beogen ontwikkeling van de organisatie, hetgeen betekent dat er ook ontwikkeling van de huidige medewerkers noodzakelijk is. Door ontwikkeling, opleiding en training van onze huidige medewerkers en het aantrekken van nieuwe mensen ontstaat een mix die inspiratie en duurzaam resultaat kan bieden bij de uitvoering van ons werk. Daar waar specialistische kennis ontbreekt of nodig is voor de training van huidige medewerkers (meester/gezel) of tijdelijk niet voorzien kan worden in vacatures zullen mensen tijdelijk worden ingehuurd. Het is moeilijk te voorspellen gelet op de huidige arbeidsmarkt tot welk percentage inhuur dat leidt. Uitgangspunt is dat wij een aantrekkelijke en herkenbare organisatie willen zijn waar mensen zich willen ontwikkelen in hun vakgebied en hun vaardigheden en zich willen verbinden in de vorm van een dienstverband.

3.2 Externe ontwikkelingen

Samenwerking met andere overheden niet vrijblijvend

Ingegeven door onder andere de omgevingswet en ook door de verregaande informatiebehoefte op landelijk niveau zien we dat we regelmatig met andere gemeenten omgevingsplannen maken. Maar ook op gebied van informatieverwerking is meedoen met landelijke systemen verplicht (BGT, BRO en dergelijke). Dit maakt dat inzet van middelen, maar tevens kwaliteitsniveaus en standaarden geen vrije keuze is, maar verplicht wordt.

3.3 Interne ontwikkelingen

Geen nieuwe ontwikkelingen.

4. Bijgestelde programmabegroting 2018 op hoofdlijnen

In paragraaf 4.1 worden de financiële bijstellingen Programmabegroting 2018, jaarschijf 2018 toegelicht (baten en lasten). In paragraaf 4.2 wordt in tabelvorm weergegeven welke effecten dit heeft op de programma's en kostendragers (beleidsproducten). In hoofdstuk 5 vindt u de financiële toelichtingen per programma terug. Zowel voor de bijstellingen van het huidige begrotingsjaar als meerjarig.

4.1 Begroting 2018 naar kosten en opbrengstensoorten

Bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	Programma begroting 2018	Voorjaarsnota 2018	Verschillen 2018
	Lasten			
2.1	Rente en Afschrijvingen	23.109	22.306	-803
	- Rente	5.624	5.528	-96
	- Afschrijvingen	17.485	16.778	-707
2.2.	Personeelslasten	28.237	29.130	893
	- Loonkosten	27.169	28.115	946
	- Pensioenen en wachtgeld	254	276	22
	- Overige Personele Lasten	814	739	-75
2.3	Goederen en diensten van derden	45.471	46.590	1.118
2.4	Bijdragen aan derden	8.058	8.476	418
2.5	Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien	110	0	-110
	Totaal lasten	104.986	106.502	1.516
	Baten			
3.1	Financiële Baten	1.024	1.024	0
3.2	Personeelsbaten	135	635	500
3.3	Goederen en diensten aan derden	3.245	3.216	-29
3.4	Bijdragen van derden	2.566	2.772	207
3.5	Waterschapsbelastingen	88.519	88.519	0
3.6	Interne verrekeningen	4.880	4.779	-101
	Totaal Baten	100.367	100.944	577
	Geraamd exploitatieresultaat	-4.618	-5.558	-940

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Algemeen

Het saldo van baten en lasten was begroot op € 4,6 miljoen negatief. De voorjaarsnota 2018 laat een negatief exploitatieresultaat zien van € 5,6 miljoen. Onderstaand worden de belangrijkste bijstellingen op hoofdlijnen toegelicht.

Lasten

Rente en afschrijvingen

De afschrijvingslasten dalen met € 700.000 vanwege verschuivingen van de uitgavenpatronen van lopende projecten. Een aantal projecten loopt langer door dan voorzien in de programmabegroting en beginnen daardoor later met afschrijven. Op basis van de te verwachten af te sluiten leningen is tevens de rente met circa € 100.000 naar beneden bijgesteld.

Wijziging rentemethodiek

De renteomslag methodiek (renteverdeling naar de programma's) is aangepast in deze voorjaarsnota. Dit heeft geen invloed op de totale rentekosten maar wel op de verdeling naar de programma's. De rente wordt nu verdeeld op basis van de boekwaarde investeringen (vaste activa). Voorheen werd ook het aandeel exploitatiekosten meegenomen in de renteomslag. Reden van wijziging is drieledig:

- Nieuwe methodiek is boekhoudkundig juister. Investerings worden gefinancierd met vreemd vermogen en dekking jaarlijkse exploitatie komt uit belastingopbrengsten;
- Harmonisatie met Rijnland en de beperkingen van het financiële systeem om de boekwaarde exploitatie op een juiste wijze te berekenen;
- Nieuwe methodiek is minder handmatig en is minder foutgevoelig;

Personeelslasten

De personeelslasten stijgen structureel als gevolg van het uitbreiden van de formatie en door verhoging van incidenteel inleenbudget. De extra inleenbudgetten worden echter volledig gedekt uit detacheringsinkomsten.

Goederen en diensten van derden

De kosten voor goederen en diensten van derden stijgen per saldo met circa € 1,1 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door verschillende structurele en incidentele verhogingen. De belangrijkste incidentele stijgingen worden veroorzaakt door:

- Organisatiebudget informatiebeheer € 200.000. In 2019 en 2020 wordt € 500.000 aan budget opgenomen;
- Verhoging baggerbudget met € 400.000 (in 2018 en 2019). Dit betreft een verschuiving van niet benut budget in 2017;
- Bijstelling budget veiligheidstoetsing waterkeringen met € 250.000 (tevens verhoogd in 2019 en 2020);
- € 140.000 advies- en onderzoeksbudget voor werkzaamheden A13/A16. De extra legesopbrengsten zaten al in de begroting;
- € 100.000 voor bijstelling eigendommenbeheer;
- € 50.000 voor implementatie Deltaplan ruimtelijke adaptatie.

Structurele verhoogd zijn:

- € 100.000 extra beheer en onderhoud budget programma 2 ten behoeve van onderhoud nieuwe objecten en kosten machine richtlijn (CE-markering) (2018). De meerjarige kostenstijging is gemiddeld € 270.000 per jaar.

Structureel verlaagd zijn:

- Budgetten catering en kantoorbeheer (€ 120.000). Het betreft voornamelijk een verschuiving van budget aangezien het bedrijfsrestaurant in eigen beheer wordt genomen.

Bijdragen aan derden

De stijging van bijdragen aan derden ter hoogte van € 418.000 wordt onder andere veroorzaakt door:

- Structurele verhoging bijdrage HWBP met € 100.000 vanwege indexatie;
- Incidentele verhoging (2018 en 2019) van € 120.000 voor bijdrage POP3 (DAW Krimpenerwaard);
- Structurele verhoging bijdrage aan RBG (€ 25.000) voor toename kosten basisregistratie;
- Technische verschuivingen tussen kostensoorten (van goederen en diensten naar bijdragen aan derden)

Toevoegingen voorzieningen

De toevoegingen aan voorzieningen worden dit jaar teruggebracht naar € 0. Op dit moment is de voorziening spaarverlof voldoende op niveau en is een dotatie dit jaar niet nodig. Tevens is meerjarig de dotatie aan deze voorziening naar beneden bijgesteld.

Baten

Personeelsbaten

Een aantal medewerkers zijn tijdelijk werkzaam bij een collega-organisatie. Het hoogheemraadschap ontvangt hiervoor een detachingsvergoeding. Er worden meer medewerkers gedetacheerd dan voorzien tijdens de programmabegroting 2018. Dit levert een voordeel op van € 500.000. De uitgeleende medewerkers moeten echter vervangen worden waardoor hier ook kosten tegenover staan.

Bijdragen van derden

Het verwachte positieve saldo (meeropbrengst subsidie) van project Capelle Moordrecht is naar boven bijgesteld. Dit extra voordeel vloeit terug naar de exploitatie.

Interne verrekeningen

Doordat minder uren op projecten zijn begroot ten opzichte van de programmabegroting 2018, is de opbrengst uit geactiveerde uren € 101.000 lager.

4.2 Verschillen begroting 2018 naar programma's en kostendragers

Bedragen x € 1.000

	Programma begroting 2018	Voorjaars- nota 2018	Verschillen 2018	Watersysteem beheer 2018	Zuivering beheer 2018	Wegen beheer 2018
Programma 1: Waterveiligheid						
Eigen plannen	207	252	45	252	0	0
Plannen van derden	178	162	-15	162	0	0
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.757	2.169	412	2.169	0	0
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.533	10.856	322	10.856	0	0
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	283	268	-15	268	0	0
Totaal waterveiligheid	12.959	13.707	748	13.707	0	0
Programma 2: Oppervlakte- en grondwater						
Eigen plannen	3.119	3.171	51	3.171	0	0
Plannen van derden	156	256	100	256	0	0
Beheersinstrumenten watersystemen	1.626	1.706	80	1.706	0	0
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.066	7.116	50	7.116	0	0
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.861	5.274	413	5.274	0	0
Beheren hoeveelheid water	8.719	8.641	-78	8.641	0	0
Calamiteitenbestrijding watersystemen	181	175	-6	175	0	0
Monitoring watersystemen	1.352	1.467	115	1.467	0	0
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	1.037	1.035	-3	1.035	0	0
Totaal Oppervlakte- en grondwater	28.119	28.842	723	28.842	0	0
Programma 3: Afvalwaterketen en emissies						
Eigen plannen	579	639	60	0	639	0
Plannen van derden	16	11	-6	0	11	0
Getransporteerd afvalwater	4.431	4.214	-218	0	4.214	0
Gezuiverd afvalwater	12.795	12.300	-495	0	12.300	0
Verwerkt slib	5.259	5.514	255	0	5.514	0
Afvalwaterbehandeling door derden	12.528	12.355	-173	0	12.355	0
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	236	524	288	262	262	0
Aanpak diffuse emissies derden	53	111	57	55	55	0
Totaal Afvalwaterketen en emissies	35.897	35.666	-231	317	35.349	0

Programma 4: Wegenbeheer						
Eigen plannen	40	38	-3	0	0	38
Plannen van derden	24	23	0	0	0	23
Beheersinstrumenten wegen	116	90	-26	0	0	90
Aanleg en onderhoud wegen	3.457	3.378	-79	94	0	3.284
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	439	381	-58	0	0	381
Totaal Wegenbeheer	4.076	3.909	-167	94	0	3.815
Programma 5: Omgeving en organisatie						
Eigen plannen	973	892	-81	803	89	0
Plannen van derden	0	0	0	0	0	0
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	529	532	4	532	0	0
Vergunningen en meldingen	1.248	1.418	170	1.063	227	128
Adviezen vergunningen	390	482	91	361	77	43
Toezicht	2.455	2.390	-65	2.127	239	24
Handhaving	107	69	-38	59	10	1
Belastingheffing	3.310	3.264	-46	1.632	1.469	163
Invordering	611	603	-8	223	358	22
Bestuur	1.977	1.880	-98	562	1.191	127
Externe communicatie	1.226	1.151	-75	553	541	58
Algemeen	-740	-729	11	-401	-241	-87
Totaal Omgeving en organisatie	12.087	11.952	-134	7.515	3.960	478
Totale kosten	93.137	94.077	940	50.475	39.309	4.293
Dekkingsmiddelen						
Belastingopbrengsten: Stelsysteemheffing	45.171	45.171	0	45.171	0	0
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	38.978	38.978	0	0	38.978	0
Belastingopbrengsten: Wegenbeheer	4.370	4.370	0	0	0	4.370
Totale dekking	88.519	88.519	0	45.171	38.978	4.370
Resultaat voor bestemming (tekort)	4.618	5.558	940	5.304	331	0
Resultaat voor bestemming (overschot)	0	0	0	0	0	-77
Bestemmingreserve						
Watersysteemheffing	-93	-115	-22	-115	0	0
Zuiveringsheffing	-199	-199	0	0	-199	0
Totaal bestemmingsreserve	-292	-314	-22	-115	-199	0
Resultaat na bestemming (tekort)	4.326	5.244	918	5.189	132	0
Resultaat na bestemming (overschot)	0	0	0	0	0	-77

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

5. Bijgestelde programmabegroting 2018 per programma

Bijgestelde programmabegroting 2018

Dit hoofdstuk bevat de vijf programma's die in grote lijnen gebaseerd zijn op de thema's uit het voorziene Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP). Daarnaast is jaarschijf 2022 toegevoegd in de meerjarenraming.

Elk programma is opgebouwd uit een aantal vaste elementen:

Het eerste deel komt rechtstreeks uit het WBP en staat vast, tenzij er een wijziging van het WBP plaatsvindt. Hierin staat weergegeven:

- Wat houdt het programma in op hoofdlijnen (wat zijn de belangrijkste programmataken);
- Wat zijn de ambities van het programma.

Het tweede deel, de bijstellingen en ontwikkelingen 2018, beschrijft welke nieuwe ontwikkelingen er zijn. Deze ontwikkelingen waren tijdens het opstellen van de programmabegroting 2018 nog niet voorzien. Daarnaast geeft het tweede deel weer wat de organisatie in grote lijnen anders gaat doen om de doelen van 2018 te bereiken. Vervolgens komen de ontwikkelingen en maatregelen 2019 en verder aan de orde.

Verder wordt ingegaan op de financiën van het betreffende programma. Allereerst wordt ten opzichte van programmabegroting 2018 de bijgestelde exploitatiekosten van 2018 weergegeven met een toelichting. Tevens wordt op hoofdlijnen de financiën 2019 tot en met 2022 toegelicht.

Tot slot wordt in dit hoofdstuk het bijgestelde investeringsplan op de geplande investeringen weergegeven en toegelicht.

Programma 1: Waterveiligheid

Veilig en bewoonbaar

Wij zorgen voor de waterveiligheid in ons gebied: dat betekent de burgers en bedrijven beschermen tegen overstromingen vanuit de rivieren de Nieuwe Maas, Lek en Hollandsche IJssel en de boezemwateren. Het risico op overstromingen beperkt het hoogheemraadschap niet alleen door sterke dijken, maar ook door de gevolgen bij een eventuele overstroming (schade en slachtoffers) te beperken. Dit doen wij samen met de waterpartners en de omgeving. We laten het belang van het medegebruik van de waterkeringen nadrukkelijk meewegen.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2018

In [hoofdstuk 3](#) zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor het hoogheemraadschap beschreven. Binnen programma 1 speelt daarnaast de ontwikkeling op het gebied van meerlaagsveiligheid. .

Hierbij gaat het naast preventie (dijken op orde houden) om het beperken van gevolgen (schade en slachtoffers) bij een eventuele overstroming. Dit kan door ruimtelijke ingrepen (ruimtelijke adaptatie) en crisisbeheersing. Het initiatief van het beperken van de gevolgen van een overstroming zoals het adviseren over adaptief bouwen of het opstellen van evacuatiestrategieën ligt bij de

Onze ambities

- 1.1 **Vergroten van de waterveiligheid**
- 1.2 **Continue zorg voor de waterkeringen**
- 1.3 **De omgeving centraal stellen**

Veiligheidsregio en de gemeenten. Wij leveren hierbij een belangrijke bijdrage. Inhoudelijk gezien gaat het om het vertalen van overstromingsscenario's naar bruikbare informatie voor andere partijen, zoals bijdragen aan de stresstest en input leveren voor de omgevingsvisie en input leveren bij het doortrekken van de A13-A16.

Nu het beoordelingsinstrumentarium voor de wettelijke beoordeling van de primaire- en regionale waterkeringen is afgerond en de beoordeling op stoom komt is thans een beter inzicht ontstaan welke inspanning (geëgaliseerd uitgavenpatroon) het hoogheemraadschap moet leveren om tijdig te kunnen voldoen aan haar wettelijke verplichting vanaf 2021. Het betreffen fluctuaties die passen binnen de oorspronkelijke raming van het vastgestelde WBP 2016-2021.

Toenemende verantwoordingsplicht

Vanuit de Zorgplicht op het gebied van keringenbeheer is er een toenemende verantwoordingsplicht aan de Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT). Het inspectie bezoek van de ILT rondom de zorgplicht heeft eind maart 2018 plaatsgevonden. Uit de rapportage met de bevindingen van de ILT blijkt dat de ILT geen tekortkomingen heeft geconstateerd. Wel heeft het Hoogheemraadschap zowel op strategisch, tactisch als operationeel

niveau aandachtspunten. Naar aanleiding van de rapportage worden thans verbeteracties rondom de zorgplicht van de primaire keringen geformuleerd en tevens impact bepaald. De tweede helft van het jaar zullen eventuele acties ingang gezet worden

Financiën 2018

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000			
Programma 1: Waterveiligheid	Begroting 2018	Voorjaarsnota 2018	Verschillen 2018
Eigen plannen	207	252	45
Plannen van derden	178	162	-15
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.757	2.169	412
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.533	10.856	322
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	283	268	-15
Totaal	12.959	13.707	748

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting algemeen:

De kosten op het programma zijn € 748.000 hoger dan voorzien in de programmabegroting 2018. De hogere kosten worden voornamelijk veroorzaakt door hogere doorberekende personeelslasten (€ 235.000), hogere kosten voor goederen en diensten van derden (€ 253.000) en hogere kapitaallasten (€ 239.000). De bijdragen aan derden stijgt met (€ 133.000) en in de bijdragen van derden zit een meevaller van (€ 200.000) i.v.m. project Dijkversterking Capelle Moordrecht. De Indirecte kosten stijgen met € 90.000. De hogere doorberekende personeelslasten ten opzichte van de programmabegroting worden veroorzaakt doordat er minder uren zijn begroot op investeringsprojecten wat resulteert in minder geactiveerde uren. Dit zit voornamelijk bij 'Beheersinstrumenten waterkeringen' en 'Aanleg en onderhoud waterkeringen'.

Voorjaarsnota 2018

Ontwikkelingen en maatregelen 2019 en verder

Naar verwachting zal een belangrijk deel van de beschreven ontwikkelingen en intensivering van onze activiteiten gedurende de gehele planperiode nodig zijn.

Financiën 2019 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000				
Waterveiligheid	2019	2020	2021	2022
Eigen plannen	349	342	347	346
Plannen van derden	170	171	169	168
Beheersinstrumenten waterkeringen	2.136	2.066	1.872	1.861
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.628	11.757	11.212	11.526
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	248	245	244	237
Totaal waterveiligheid	13.530	14.581	13.844	14.138
Begroting 2018	12.272	13.458	12.833	-
Vershil	1.258	1.123	1.011	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichtingen

De kosten zijn de komende jaren gemiddeld € 1.200.000 hoger dan in de programmabegroting. Dit wordt veroorzaakt door het aanstellen van een gegevens coördinator, een tactisch beheerder en een beheerder (€ 250.000), het bijstellen van de HWBP bijdrage (gemiddeld € 200.000) en kosten voor toetsing en beoordeling WBI (€ 250.000). Tevens stijgen de doorberekende personeelslasten doordat er minder uren zijn begroot op investeringsprojecten wat resulteert in minder geactiveerde uren. Ook de kapitaallasten en de indirecte kosten stijgen meerjarig.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 1.

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
HWBP	11.750	0	4.650	0	7.100	0	0
Uitvoering Gouderak (KIJK)	210.750	0	27.500	0	183.250	0	0
Subsidie Gouderak (KIJK)	-200.900	0	-24.750	0	-176.150	0	0
Uitvoering Zuidplas/Capelle	10.027	0	10.027	0	0	0	0
Subsidie Zuidplas/Capelle	-8.127	0	-8.127	0	0	0	0
Reconstructie regionale wk	9.005	1.510	1.910	1.855	1.865	1.865	0
Reconstructie primaire wk	2.400	0	600	600	600	600	0
Totaal Programma 1	23.155	1.510	7.160	2.455	9.565	2.465	0

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting op geplande investeringen

Reconstructie primaire waterkeringen

Jaarlijks wordt een deel van de bekledingsvlakken van het buitentalud van de PWK vervangen. Het profiel van het talud wordt in de oorspronkelijke staat teruggebracht en ook de steenbekleding wordt vervangen. Dit gebeurt aan de hand van de informatie die uit de najaarsinspectie wordt verkregen. Voor de goedgekeurde dijkvakken geldt een regime van preventief onderhoud. Voor de afgekeurde dijkvakken geldt een regime van curatief onderhoud.

Reconstructie regionale waterkeringen 2018

Dit jaar wordt conform begroting dijkvakken met een totale lengte van ruim 12 km weer op orde gebracht. Het betreft de dijkvakken langs de tussenboezem Rotte, ringvaartkade Moordrecht-Waddinxveen en ringvaartkade Capelle a/d IJssel

Programma 2: Watersysteem

Voldoende, schoon en aantrekkelijk water

Wij streven naar voldoende, schoon en aantrekkelijk water. Daarom beheren wij het watersysteem dusdanig dat het land geschikt en aantrekkelijk blijft om te wonen, werken en recreëren. De inrichting en het functioneren van het watersysteem wordt zo goed mogelijk afgestemd op de verschillende watergebruikers in ons beheergebied. Daartoe sturen we het water door een afgewogen bemaling. We beheren en onderhouden de watergangen waarbij een gezonde balans is tussen waterkwantiteit en - kwaliteit alsook tussen grond- en oppervlaktewater. Dit doen we in overleg met de omgeving en met een verantwoord evenwicht tussen kosten en baten. We participeren actief bij veranderingen in de ruimtelijke ordening en anticiperen op toekomstige klimaatontwikkelingen.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2018

Naast de algemene ontwikkelingen met betrekking tot de omgevingswet, klimaatverandering, ruimtelijke adaptatie (RA), digitalisering, Interbestuurlijk programma (waar onder duurzaamheid) en de Baseline Informatieveiligheid Waterschappen (BIWA) zoals beschreven in de inleiding, spelen er specifiek voor

Onze ambities

- 2.1 Optimaal en transparant watersysteembeheer
- 2.2 Via een gebiedsgerichte aanpak van wateropgaven naar oplossingen
- 2.3 De omgeving centraal stellen

programma 2 in de komende periode de aanvullend onderstaande ontwikkelingen.

In maart 2018 is de visie Watervoorziening vastgesteld. Deze visie is geënt op het landelijke Deltaprogramma Zoetwater en de bestuursovereenkomst zoetwatermaatregelen West-Nederland. In de visie Watervoorziening is onze visie en de strategie met betrekking tot de waterbeschikbaarheid in normale en droge omstandigheden voor de komende jaren bepaald. De kern van deze visie is anticiperen en alert zijn op ontwikkelingen. We zetten hierbij in op het uitbreiden van systeemkennis en informatie over de watervraag en het wateraanbod, het stimuleren van watergebruikers om zo zuinig mogelijk om te gaan met zoet oppervlaktewater en op het benutten van kansen voor een robuustere watervoorziening in droge omstandigheden. Om hieraan invulling te geven dienen we meer te meten, verkenningen en gebiedsgerichte studies uit te voeren alsook gesprekken te gaan voeren met de watergebruikers in ons gebied.

Ondanks dat de waterkwaliteit van de Nederlandse wateren is verbeterd, zijn we in Nederland nog steeds ver van het behalen van de eisen die de Kaderrichtlijn aan ons stelt. Eind 2016 is daarom door

onder andere de Unie van Waterschappen de intentieverklaring Waterkwaliteit en Zoetwater getekend. Hiermee is beoogd een stevige impuls te geven aan de verdere verbetering van de waterkwaliteit. Naast deze extra inspanning vraagt ook de voorbereiding naar het komende Stroomgebiedsbeheersplan (SGBP3) 2022 – 2027 vanaf 2018 meer van ons. Het is van belang dat de komende periode haalbare doelen voor 2027 worden bepaald als ook hier op afgestemde realistische maatregelen.

Het aantal te beheren en onderhouden objecten in ons watersysteem is in de afgelopen jaren geleidelijk gegroeid. Om deze objecten op de juiste wijze te onderhouden zijn extra inzet en middelen nodig. Ook moeten enkele objecten die niet meer functioneel zijn, worden geamoveerd. Tevens is recent gebleken dat niet al onze objecten voldoen aan de machinerichtlijnen (CE – markeringen) en dat het noodzakelijk is om de brandstofopslagplaatsen te keuren en mogelijk aan te passen. Hiernaast dienen ook de meerpalen van de Snelle Sluis vervangen te worden om de kans op ongevallen en/of schade aan pleziervaart te voorkomen.

Om het onderhoud aan onze watergangen op een efficiënte en effectieve wijze te kunnen uitvoeren waarbij de overlast voor de omgeving, zoveel als mogelijk is, wordt beperkt is het belang dit onderhoud in nauw overleg met de gemeenten uit te voeren. In overleg met de gemeenten worden gezamenlijke bestekken op de markt gezet. Hierdoor ontstaat er minder overlast voor de omgeving en zijn de (overhead)kosten lager voor zowel ons als de gemeenten. Deze samenwerking en afstemming vraagt wel meer inzet maar draagt bij aan onze doelen en ambities van het waterbeheerplan.

Naast bovengenoemde ontwikkelingen is in 2018/2019 een (extra) inspanning nodig op de volgende terreinen:

- Peil- / waterscheidingen; Tussen alle peilgebieden zitten zogenoemde peil-/waterscheidingen als een soort van “waterkering”. Deze peilscheidingen worden momenteel curatief onderhouden zonder dat hiertoe afgewogen beslissingen vanuit meerdere oogpunten zoals prestaties, kosten en risico’s aan ten grondslag ligt. In de komende periode zal deze afweging worden uitgewerkt;
- Gemaal Oostpolder; Het gemaal Oostpolder is een poldergemaal uit de jaren 30 van de vorige eeuw. Gebleken is dat dit gemaal aan een grondige renovatie of een vervanging toe is;
- Procesautomatisering en veiligheid (BIWA). De BIWA vraagt een groter bewustzijn en veiligheidsniveau op informatieveiligheid. Een van de maatregelen die hieruit voort vloeit heeft betrekking op het vergroten van de weerstand op het netwerk van procesautomatisering van de relevante objecten in ons watersysteem.

Financiën 2018

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000			
Programma 2: Oppervlakte- en grondwater	Begroting 2018	Voorjaarsnota 2018	Verschillen 2018
Eigen plannen	3.119	3.171	51
Plannen van derden	156	256	100
Beheersinstrumenten watersystemen	1.626	1.706	80
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.066	7.116	50
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.861	5.274	413
Beheren hoeveelheid water	8.719	8.641	-78
Calamiteitenbestrijding watersystemen	181	175	-6
Monitoring watersystemen	1.352	1.467	115
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	1.037	1.035	-3
Totaal	28.119	28.842	723

Af rondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting algemeen:

De kosten op het programma zijn € 723.000 hoger dan voorzien in de programmabegroting 2018. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de overige exploitatiekosten (beïnvloedbare kosten) met € 684.000. De rente stijgt met € 280.000 door de veranderde renteverdelingsmethodiek. Daarnaast dalen de afschrijvingskosten met € 540.000 doordat projecten langer doorlopen dan gepland. De doorberekende personeelslasten nemen € 235.000 toe door de gevraagde capaciteitsuitbreiding als gevolg van de beschreven ontwikkelingen en beleid. De doorbelaste indirecte kosten nemen met € 65.000 toe.

In de toelichting per beleidsproduct zullen alleen de afwijkingen ten opzichte van de begroting 2018 worden toegelicht die worden veroorzaakt door “beïnvloedbare” kosten. De toelichting per beleidsproduct is als volgt:

Eigen plannen

In de meerjarenbegroting wordt een incidenteel deelbudget opgevoerd voor de implementatie van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Voor de jaarschrijven 2018 en 2019 worden € 100.000 per jaar opgevoerd.

Bij Kaderrichtlijn water (KRW) is er behoefte aan extra onderzoeken in 2018 en 2019. De benodigde budgetten kunnen worden gefinancierd door de budgetten in de jaarschrijven 2020 (€ -50.000) en 2021 (€ -100.000) te verlagen waardoor het meerjarig budgetneutraal blijft.

Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen

Het budget voor chemicaliën is structureel met € 31.000 verlaagd.

Baggeren van waterlopen saneren van waterbodems

In de jaarrekening 2017 is bij baggeren een onderuitputting gemeld van circa € 1,3 miljoen. De oorzaken zijn mede het gevolg van vertraging van het bestedingstraject en het niet tijdig kunnen verkrijgen van vergunningen door de aannemer. Verder was er een overschrijding van baggerbudget in 2016 van circa € 430.000 wat niet was voorzien. De resterende middelen van circa € 800.000 zijn benodigd voor het financieren van de nog uit te voeren baggerprojecten. Het budget wordt hierdoor in 2018 en 2019 incidenteel verhoogd met € 400.000.

Beheer hoeveelheid water

Voorafgaand aan groot onderhoud/renovatie van kunstwerken is onderzoek op vele disciplines noodzakelijk om een betere inschatting te kunnen maken van de noodzaak en de financiële omvang. Daarnaast moet het Hoogheemraadschap conformeren aan wet- en regelgeving. Zo vraagt de Machinerichtlijn (CE-markering) een behoorlijke onderzoek-inspanning. Voor het onderzoek wordt uitgegaan van inhuur vanwege ontbreken van de expertise. De verwachte kosten bedragen circa € 100.000 per jaar. Voor de invulling van de Machinerichtlijn (CE-markering) wordt voorsnog geschat op een bedrag van € 50.000 structureel per jaar.

In de afgelopen jaren zijn er een aantal nieuwe gemalen en automatische stuwten gerealiseerd. Voor deze nieuwe kunstwerken zijn de extra exploitatiekosten voor het bedienen, de energiekosten en het beheer en onderhoud nooit opgenomen in de meerjarenbegroting. Voorgesteld wordt om de onderhoudsbudgetten structureel te verhogen (€ 50.000 in 2018, € 120.000 in 2019 en € 140.000 in 2020 en verder).

Monitoring watersystemen

In 2018 is een extra budget benodigd van € 24.700. De extra budgetbehoefte kan neutraal gedekt worden bij de structurele verlaging bij aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen.

Ontwikkelingen en maatregelen 2019 en verder

Zie toelichting ontwikkelingen 2018.

Financiën 2019 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1.000				
Watersysteem	2019	2020	2021	2022
Eigen plannen	3.473	3.409	3.266	3.688
Plannen van derden	182	211	199	175
Beheersinstrumenten watersystemen	1.719	1.788	1.722	1.710
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	5.487	5.889	5.670	5.500
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	5.474	4.761	4.873	4.698
Beheren hoeveelheid water	9.186	9.020	9.154	9.182
Calamiteitenbestrijding watersystemen	175	173	173	173
Monitoring watersystemen	1.411	1.448	1.487	1.536
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	124	42	165	37
Totaal Watersysteem	27.231	26.743	26.710	26.698
Begroting 2018	25.259	24.779	24.761	-
Verschil	1.972	1.963	1.949	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting effecten meerjarig:

Meerjarig stijgen de overige exploitatiekosten (out of pocket) met gemiddeld € 600.000 per jaar. De rentelasten nemen gemiddeld met circa € 440.000 toe. Enerzijds nemen de rentelasten wat toe, anderzijds is dit het resultaat van de veranderde renteomslag methodiek. De doorbelaste personeelslasten stijgen met circa € 700.000 als gevolg van formatie-uitbreiding. De afschrijvingslasten stijgen gemiddeld met circa € 60.000 en de indirecte kosten met gemiddeld € 150.000.

Voorjaarsnota 2018

Eigen plannen

In de meerjarenbegroting wordt een deelbudget opgevoerd voor het uitvoeren van gebiedsgerichte studies in het kader van het programma watervoorziening (spoor 2), volgend uit de Visie watervoorziening (VV maart jl.). Dit budget is voorsnog begroot op een bedrag van € 50.000 per jaar vanaf 2019.

Beheersinstrumenten watersystemen

Voor de waterlopen en kunstwerken is er behoefte aan een jaarlijks extra budget van € 25.000 voor diverse werkzaamheden. De structurele verhoging kan worden gedekt door de structurele verlaging van het eerder genoemde budget chemicaliën.

Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen

Het hoogheemraadschap heeft een aanzienlijk aantal kilometers aan peil-/waterscheidingen in onderhoud. De dijkachtige lichamen moeten eens in de zoveel jaren opgehoogd worden om zetting e.d. te compenseren en hiermee de risico's op falen beheersbaar te houden. Vooruitlopend op de uitkomst van een verkenningsonderzoek is de wens om voor deze dijklichamen in de vorm van 'aarden wallen' een risico gebaseerd onderhoudsconcept op te laten stellen. Dit verkenningsonderzoek moet inzicht geven en leiden tot een meerjarig onderhoudsplan en kostenraming voor de jaren erna. Er is € 50.000 benodigd in 2019 en 2020 voor dit verkenningsonderzoek.

Beheer hoeveelheid water

Naast de al beschreven structurele budgetverhogingen in paragraaf financiën 2018, voorzien wij meerjarig onderstaande wijzigingen.

Afgelopen januari zijn de gasolie-opslagplaatsen bij het gemaal De Kooi en gemaal De Kleij geïnspecteerd. Beide installaties voldoen niet

aan de wettelijke voorwaarden van de Keuringsinstituut voor waterleiding (Kiwa). De gasolie-installatie bij het gemaal Abraham. Kroes is ook verouderd. Om een goede afweging te maken tussen het aanpassen van de huidige installatie of het plaatsen van een nieuwe (met wellicht een kleinere inhoud) moet een studie worden uitgevoerd. Om de installaties aan te passen en de studie uit te voeren is € 50.000 nodig in 2019 en 2020.

Voor het amoveren van het gemaal Klappolder die met de realisatie van stuw 3de tocht zijn bemalingsfunctie heeft verloren is een bedrag van € 60.000 in 2019 noodzakelijk. Tevens zullen de gemalen Rokkeveen en Stadhoudersweg in 2020 worden geamoveerd. De bedragen zijn geschat op € 60.000 voor deze twee gemalen.

Als gevolg van een lichte toename van de meetvraag van het hoogheemraadschap is de meerjarenbegroting van AQUON voor waterkwaliteitsmonitoring opgehoogd met gemiddeld € 20.000 per jaar.

Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens

In 2017 zijn de meerpalen van de Snelle Sluis aan de Hollandsche IJsselzijde vervangen. Tijdens het voorbereiden van het werk is geconstateerd dat ook de meerpalen aan de Ringvaartzijde vervangen moeten worden. In 2019 zal daarvoor in eerste instantie geen extra budget nodig zijn aangezien in 2019 baggerwerkzaamheden gepland en begroot stonden. Deze werkzaamheden zullen echter niet voor 2021 uitgevoerd worden waardoor de kosten van de meerpalen gedekt kunnen worden. Echter, om in 2021 de baggerwerkzaamheden te kunnen uitvoeren zal wel € 120.000 extra budget moeten worden opgenomen.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 2.

Bedragen x € 1.000

Investing	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Wateroverlastopgave	7.886	0	700	4.386	2.800	0	0
Verbeteringen Stedelijk Water	950	50	300	300	300	0	0
Peilbesluiten en leggers	1.250	100	300	400	450	0	0
Uitvoer Kaderrichtlijn water 2016-2021	805	805	0	0	0	0	0
Waterkwaliteit POP3	600	600	0	0	0	0	0
Nieuwbouw-renovatie gemaal Oostpolder	2.000	0	2.000	0	0	0	0
Leuvehaven-Leuvekolk	250	0	250	0	0	0	0
Meetnet	300	0	300	0	0	0	0
Renovatie kunstwerken WS	3.000	300	900	900	900	0	0
Duurzame energie productie	1.250	0	250	250	250	250	250
Peilscheiding Vliet	400	0	400	0	0	0	0
Materieel HHSK	320	0	0	320	0	0	0
Totaal Programma 2	19.011	1.855	5.400	6.556	4.700	250	250

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting op geplande investeringen

Wateroverlastopgave

Dit investeringsplan bestaat uit twee delen. Het eerste deel van het investeringsplan staat het hoogheemraadschap voor aan de lat. Dit betreft het uitvoeren van een pakket aan maatregelen dat volgens het Nationaal Bestuursakkoord Water moet worden genomen om te voldoen aan de normering. Hierdoor wordt de waterstaatkundige structuur versterkt in het hele beheersgebied van het hoogheemraadschap. De wateropgave wordt ook wel gezien als het vervolg op het Peil 2010.

Het tweede deel van het investeringsplan is bestemd voor bijdragen aan initiatieven voor dit doel vanuit gemeente Rotterdam.

Vooralsnog is het investeringsplan dat bedoeld is voor de bijdragen voldoende. Indien de gemeente haar activiteiten blijft intensiveren en het hoogheemraadschap wil hierin blijven participeren middels een bijdrage, dan zal het investeringsplan wel moeten worden verhoogd.

Bij het eerste deel zijn een aantal projecten doorgeschoven naar het volgende WBP-periode (2022-2027). In programma 2 zijn er in deze

voorjaarsnota nieuwe investeringsplannen ingediend die nog niet in de meerjarenbegroting voorzien waren. Binnen de Wateroverlastopgave zijn ruim voldoende middelen beschikbaar om de nieuwe investeringsplannen kosten neutraal te dekken. Voorgesteld wordt om bij het investeringsplan Wateroverlastopgave een bedrag van circa € 5,43 miljoen te verlagen en deze als dekking in te zetten voor de nieuwe investeringsplannen binnen programma 2.

Uitvoer Kaderrichtlijn water 2016-2021/Verbetering Waterkwaliteit (POP3)

Het doel van het project 'POP3 Inlaten Krimpenerwaard' is het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit en de robuustheid van het watersysteem in de Krimpenerwaard te verbeteren. De bijdrage van het hoogheemraadschap wordt geraamd op circa € 0,6 miljoen waarvan een voorbereidingskrediet van € 0,2 miljoen al gevoteerd is en een subsidie bijdrage van € 3,8 miljoen.

Renovatie kunstwerken WS (BIWA)

De Baseline Informatieveiligheid Waterschappen (BIWA) vraagt een groter bewustzijn en veiligheidsniveau op informatieveiligheid. Dit vraagt de komende 2 jaar een investering van € 300.000,-.

Nieuwbouw/renovatie van gemaal Oostpolder

Het gemaal Oostpolder is aan een grondige renovatie of zelfs een totale vervanging toe. Afhankelijk van de te maken keuze is hiermee een investering van circa € 2 miljoen voor noodzakelijk.

Project Leuvehaven-Leuvekolk

Om de effecten van de verdieping van de Nieuwe Waterweg op de zoetwaterinlaat te compenseren heeft het Havenbedrijf Rotterdam (HbR) met het hoogheemraadschap en andere waterschappen

overeenkomsten gesloten over de mitigatie of compensatie van deze effecten. De overeenkomst dateert van november 2016 en voorziet in een financiële bijdrage van het Havenbedrijf aan de realisatie van de zogenaamde 'integrale oplossing Leuvehaven', onder andere bestaande uit het opnieuw in gebruik stellen van een bestaande inlaatleiding en de aanleg van een vistrap. De gemeente Rotterdam en Rijkswaterstaat nemen deel aan het plan en hebben hiervoor ook middelen beschikbaar gesteld.

Het kan gebeuren dat de raming hoger uitpakt dan voorzien in de overeenkomst met HbR; we achten die kans groot. De meerkosten, mits wordt besloten tot uitvoering van de vispassage in 2018, bedragen in het ongunstigste geval € 250.000.

Meetnet watervoorziening

De benodigde investering ten behoeve van spoor 1 (uit de Visie Watervoorziening): meten, weten en handelen is een bedrag van € 300.000 nodig in deze planperiode. Dit betreft voornamelijk het installeren van een droogtemeetnet.

Bleiswijkse Zoom (meerwerk en hogere kosten)

Voor het behalen van de doelstellingen van het met het Recreatieschap Rottemeren en de gemeente Lansingerland opgestelde Integraal plan is gebleken dat het initieel gevoteerde krediet met de bijdragen van de bestuurlijke partners niet toereikend is. Om de doelstellingen te behalen is een aanvullend krediet van maximaal circa € 1.225.000 nodig voor het uitvoeren van de noodzakelijke maatregelen. Een substantieel deel van de fors hogere totaalkosten zal ook door de partners moeten worden toegezegd. Ter dekking van de extra kosten voor HHSK is het mogelijk om € 420.000 in te zetten van de reeds gevoteerde KRW-middelen. Het Hoogheemraadschap is in gesprek met het Recreatieschap

Rottemeren en de gemeente Lansingerland voor een extra bijdrage aan dit project.

Duurzame energie productie

In de nota duurzaamheid is de doelstelling opgenomen dat het hoogheemraadschap in 2025 energieneutraal zal zijn. In een recent afgeronde studie door HVC zijn de mogelijkheden voor duurzame energieproductie op eigen terreinen van het hoogheemraadschap onderzocht. Hieruit blijkt dat met name het plaatsten van zonnepanelen een belangrijke bijdrage kan leveren aan de doelstelling. Op basis van deze studie is ook een eerste kostenindicatie gemaakt worden voor de benodigde investeringskosten. Deze bedragen circa 5 miljoen euro. Op basis hiervan nemen wij in de meerjarenraming bij deze voorjaarsnota 5 miljoen euro verdeeld over 5 jaren op. Per uitgewerkte casus zal eerst met een business case een investeringsvoorstel aan de verenigde vergadering worden voorgelegd. Omdat het realiseren vanwege de langere procedures (onder andere wijziging bestemmingsplannen) veel tijd in beslag neemt is het noodzakelijk om hier tijdig mee te starten. De uitgaven zullen gedaan worden in de periode 2019 t/m 2025. Het aandeel voor programma 2 bedraagt € 1.250.000 in dit investeringsplan. De verdeling over de programma's is op basis van de verhouding van energieverbruik Watersystemen (1/3) en Afvalwaterketen (2/3).

Peilscheiding Vliet

In de maart VV is een voorbereidingskrediet van € 100.000 gevoteerd voor de het uitvoeren van groot onderhoud aan deze peilscheiding. Voor het uitvoeren van dit onderhoud is ca € 400.000 benodigd.

Programma 3: Afvalwaterketen

Zuiver water

Wij zorgen voor schoon oppervlaktewater door het afvalwater van huishoudens en bedrijven te transporteren en te zuiveren, zodat het veilig kan worden geloosd in de rivier of op de sloot. We dringen verontreinigde waterstromen naar oppervlaktewater terug en stimuleren het verminderen van ongewenste lozingen op de riolering. Dit doen we in nauwe samenwerking met onze waterpartners.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2018

In [hoofdstuk 3](#) zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor het hoogheemraadschap beschreven. Binnen programma 3 zijn vooral de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en digitalisering van belang.

In de nota Duurzaamheid (vastgesteld in 2017) zijn de doelstellingen beschreven voor duurzaamheid. De doelstelling voor energie van het hoogheemraadschap is energieneutraal in 2025. Uit een onderzoek blijkt dat hiervoor naast besparing en meer energieproductie uit eigen processen (zoals productie van biogas met Themista), aanvullend nog meer duurzame energieopwekking op eigen terrein gerealiseerd moet worden. Om dit tijdig te realiseren zal nu al begonnen moeten worden

Onze ambities

- 3.1 Doelmatige, doeltreffende en robuuste systemen voor afvalwaterverwerking
- 3.2 Samenwerking en innovatie voor een duurzame en klimaatbestendige afvalwaterketen
- 3.3 Schoner water door vermindering van emissies

met het verder uitwerken en voorbereiden van de mogelijke opties. Dit vraagt extra inspanning en op termijn extra investeringen.

Landelijk vertalen de ambities op het gebied van energie en klimaat de noodzaak om te komen tot een energietransitie. De landelijke ambities moeten voor een belangrijk deel regionaal worden opgepakt. Samenwerking tussen de verschillende overheden is noodzakelijk om de ambities te realiseren. Dit gebeurt onder ander in de Regionale Energie Studies (RES). Het hoogheemraadschap is inmiddels bij twee regionale studies betrokken. Daarnaast zijn er ook meer lokale initiatieven waarbij het hoogheemraadschap betrokken wordt. Al deze nieuwe samenwerkingsinitiatieven vragen de nodige extra inspanning.

De digitalisering is binnen programma 3 vooral zichtbaar in de procesautomatisering en de hier aan gekoppelde informatiesystemen voor procesvoering en onderhoud. Digitalisering geeft vele nieuwe mogelijkheden om de procesvoering en het onderhoud te optimaliseren. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat alle processen en bedrijfsmiddelen (pompen, afsluiters, meters) volledig en op de juiste

manier in alle digitale systemen zijn opgenomen. Dit vraagt specifieke aandacht en tijd.

Door diverse maatregelen verloopt de ontwatering van het slib beter dan vorig jaar. Het ontwateringspercentage lag in de eerste maanden van dit jaar echter nog wel onder het percentage dat voor 2018 geprognoseerd is. De verwachting is daarom dat er over heel 2018 meer slib afgevoerd zal worden.

Financiën 2018

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1.000

Programma 3: Afvalwaterketen en emissies	Begroting 2018	Voorjaarsnota 2018	Verschillen 2018
Eigen plannen	579	639	60
Plannen van derden	16	11	-6
Getransporteerd afvalwater	4.431	4.214	-218
Gezuiverd afvalwater	12.795	12.300	-495
Verwerkt slib	5.259	5.514	255
Afvalwaterbehandeling door derden	12.528	12.355	-173
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	236	524	288
Aanpak diffuse emissies derden	53	111	57
Totaal	35.897	35.666	-231

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting:

Ten opzichte van de programmabegroting 2018 zijn de kosten voor programma 3 gedaald met € 231.000. Deze daling wordt veroorzaakt door daling van de rentelasten met € 291.000 als gevolg veranderde renteverdelingsmethodiek en daling van de afschrijvingslasten € 70.000.

Ook het out of pocket budget (beïnvloedbaar) daalt met € 40.000 door verlaging van diverse budgetten. De energiekosten vallen lager uit door energiebesparende maatregelen en daarom wordt het budget voor energie structureel verlaagd. Daarnaast zijn diverse

budgetten zoals onderzoek en advies en chemicaliën, op basis van de jaarrekening 2017 bijgesteld.

De doorberekende personeelslasten zijn gestegen door een capaciteitsuitbreiding als gevolg van de beschreven ontwikkelingen en beleid.

In de toelichting per beleidsproduct zullen alleen de afwijkingen ten opzichte van de begroting 2018 worden toegelicht die worden veroorzaakt door “beïnvloedbare” kosten. De toelichting per beleidsproduct is als volgt:

Eigen Plannen

De kosten van dit beleidsproduct stijgen met € 60.000 ten opzichte van de programmabegroting 2018. De stijging wordt veroorzaakt door verhoging van het out of pocket budget voor het beheerproduct gebiedsgerichte plannen. Het hoogheemraadschap draagt bij aan het Plattelands Ontwikkelingen Programma (POP) voor een project met de boeren in Krimpenaar. Hiervoor wordt het budget voor het beheerproduct gebiedsgerichte plannen verhoogd. De verhoging betreft een budgetverschuiving binnen het programma tussen de beleidsproducten. Deze uitgave geeft invulling aan de uitgaven zoals begroot voor de uitvoering van de KRW-maatregelen die zijn vastgesteld in het 2e stroomgebiedsbeheerplan.

Getransporteerd afvalwater

Een daling van de kosten van dit beleidsproduct wordt grotendeels veroorzaakt door verlaging van het out of pocket budget (beïnvloedbaar). Bij beheer transportstelsel worden de budgetten voor energie en onderzoek en advies structureel verlaagd. Daarnaast is een deel van het budget verschoven naar beleidsproduct Eigen Plannen ten behoeve van POP.

Gezuiverd afvalwater

Een daling van de kosten van dit beleidsproduct met € 495.000 wordt veroorzaakt door verlaging van de out of pocket budgetten. Bij beheer zuiveringsinstallaties worden de budgetten voor energie, chemicaliën en onderzoek en advies structureel verlaagd.

Verwerkt Slib

Het out of pocketbudget stijgt met circa € 255.000. Alhoewel er verbetering te zien is in de slibontwatering ten opzichte van 2017, blijft het ontwateringspercentage nog wat achter ten opzichte van het doel. Hierdoor wordt er meer slib afgevoerd dan verwacht.

Rioleringsplannen en subsidies lozingen

Dit beleidsproduct stijgt met € 288.000. Dit betreft een technische correctie op de programmabegroting 2018. In de programmabegroting 2018 waren abusievelijk de personeelslasten niet doorgerekend op dit product.

Ontwikkelingen en maatregelen 2019 en verder

De ontwikkeling op het gebied van duurzaamheid in de periode van 2019 zijn van belang voor het programma. De verwachting is dat er sprake zal zijn van verdere versnelling en verbreding. Dat geldt voor ontwikkelingen op het gebied van energie, klimaat en circulaire economie.

Naar verwachting zal de ontwatering van het slib na realisatie en in gebruik name van Themista (vanaf 2020) verbeteren en weer conform de meerjarige prognoses zijn.

De ontwikkelingen op het gebied van microverontreinigingen en medicijnresten kunnen impact hebben op de afvalwaterketen. Op dit moment beperkt het zich tot verkennende studies en onderzoeken naar nut en noodzaak en eventuele mogelijkheden van extra zuiveringsstappen op afvalwaterzuivering Kortenoord. Kortenoord is de enige zuivering van het hoogheemraadschap met een relatief hoge score in de landelijke hotspotanalyse. Als dit op termijn leidt tot uitvoering van maatregelen, zal hiervoor extra geld moeten worden gereserveerd in de meerjarig investeringsplannen.

Financiën 2019 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000				
Afvalwaterketen	2019	2020	2021	2022
Eigen plannen	649	587	529	526
Plannen van derden	11	11	84	84
Getransporteerd afvalwater	3.494	3.726	3.707	3.615
Gezuiverd afvalwater	12.592	12.378	12.274	12.662
Verwerkt slib	5.536	5.357	5.396	5.361
Afvalwaterbehandeling door derden	12.481	12.576	12.782	12.767
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	161	241	279	236
Aanpak diffuse emissies derden	112	181	181	180
Totaal Afvalwaterketen	35.035	35.057	35.232	35.430
Begroting 2018	35.557	36.086	36.223	-
Vershil	-521	-1.029	-991	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Meerjarig dalen de out of pocket budgetten omdat de budgetten energie, chemicaliën en onderzoek zijn verlaagd. Als gevolg van formatieverhoging stijgen de doorberekende personeelslasten.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 3.

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Renovatie awzi's	15.230	4.335	2.925	2.250	2.900	1.500	1.320
Renovatie transportstelsels	100	0	0	0	100	0	0
Bijdragen aan gemeenten	1.610	730	120	760	0	0	0
Uitv. studies en efficiëntiepl	4.250	125	875	875	875	750	750
Bijdrageregelingen	500	240	60	100	100	0	0
Totaal Programma 3	21.690	5.430	3.980	3.985	3.975	2.250	2.070

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting op geplande investeringen

Renovatie awzi's

Gelet op de leeftijd van de zuiveringsinstallaties is in de meerjarenbegroting investeringen rekening gehouden met vervangingsinvesteringen. De te vervangen onderdelen of specifieke renovatiewerkzaamheden zijn deels nog niet in detail benoemd.

Renovatie transportstelsels

Op dit moment zijn voor de komende jaren geen renovaties van de rioleindgemalen en rioolpersleidingen voorzien.

Uitvoering studies en efficiëntieplannen

Deze investeringen zijn in de meerjarenbegroting opgenomen voor het uitvoeren van de aanpassingen voortvloeiend uit de energie-efficiëntie plannen. Hiervoor is de meerjarenafspraken energie-efficiency verbreed van zuiveringsbeheer naar het totale waterschap en wordt ook het energie-efficiënt plan (EEP) opgesteld. In dit plan zijn diverse maatregelen opgenomen waarmee de benodigde reductie van het energieverbruik minimaal 2% per jaar behaald kan worden.

In de nota duurzaamheid is de doelstelling opgenomen dat het hoogheemraadschap in 2025 energieneutraal zal zijn. Deze doelstelling kan alleen gehaald worden als er in 2025 aanvullende maatregelen worden genomen om 100% energie neutraal te zijn. Hiervoor zijn de mogelijkheden voor duurzame energie productie onderzocht door HVC. Hieruit blijkt dat het plaatsen van

zonnepanelen op eigen terrein aan kan bijdragen. De benodigde investeringskosten, uit de studie van HVC, voor het hoogheemraadschap bedraagt circa € 5 miljoen. Dit investeringsbedrag wordt verdeeld over de afdelingen afvalwaterketen (€ 3.750.000) en Watersystemen (€ 1.250.000). De verdeling over de programma's is op basis van de verhouding van energieverbruik Watersystemen (1/3) en Afvalwaterketen (2/3). De uitgaven zullen gedaan worden in de periode 2019 t/m 2025.

Bijdragen aan gemeenten

Bijdragen voor de renovatie van rioolgemalen in het beheer van de gemeenten. Het betreft hier gemalen en persleidingen in de gemeenten Zoetermeer, Capelle aan den IJssel en Rotterdam.

Bijdrageregelingen

Op dit moment zijn er geen algemene bijdrageregelingen meer van kracht. Wel wordt in specifieke situaties bekeken of bepaalde maatregelen in de riolering een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de efficiëntie van het transport en zuiveren van het afvalwater. Hiervoor wordt per situatie vastgesteld of en welke bijdrage verleend wordt.

Programma 4: wegen

Veilig wegennetwerk

Schieland en de Krimpenerwaard draagt bij aan een betrouwbaar verkeersnetwerk in het landelijk gebied van de Krimpenerwaard. Het accent ligt op de thema's verkeersveiligheid en doelmatig onderhoud van de rijbaan. Ons streven de wegentaak over te dragen aan de gemeenten, blijft onverminderd. Door intensief samen te werken met partners beogen we lagere maatschappelijke kosten. De organisatie is zich bewust van de belangen van de omgeving.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2018

In opdracht van het ministerie Infrastructuur en Waterstaat is een bestuurlijke verkenning uitgevoerd op welke wijze de belemmeringen bij de overdracht van de wegen van de waterschappen naar de gemeenten kunnen worden weggenomen. De aanbevelingen betreffen de wijze van het in beeld brengen van de staat van onderhoud van de over te dragen wegen en zoveel als mogelijk minimaliseren van de rente- en afschrijvingskosten.

Het Rijk wordt aanbevolen een moment te bepalen, zoals de einddatum van Bestuursakkoord Water (2020) of de invoering van de Omgevingswet (2021), waarop het overdrachtsplan tussen gemeente en hoogheemraadschap moet zijn vastgelegd.

Voorjaarsnota 2018

Onze ambities

- 4.1 Doelmatig uitvoeren van wegbeheer gericht op de bereikbaarheid van wegen
- 4.2 Bijdragen aan een betrouwbaar en veilig wegennetwerk
- 4.3 Wegbeheer afstemmen op de omgeving en de gebruiksfuncties

Op basis van de uitgevoerde verkenning zal het hoogheemraadschap samen met de gemeenten de financiële en organisatorische gevolgen van de overdracht van de in beheer zijnde wegen in de Krimpenerwaard in beeld brengen.

In 2018 wordt een nieuwe verkeersveiligheidsmonitor opgesteld. Hierbij worden de mogelijke knelpunten op het gebied van de verkeersveiligheid in beeld gebracht.

Financiën 2018

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000			
Programma 4: Wegenbeheer	Begroting 2018	Voorjaarsnota 2018	Verschillen 2018
Eigen plannen	40	38	-3
Plannen van derden	24	23	0
Beheersinstrumenten wegen	116	90	-26
Aanleg en onderhoud wegen	3.457	3.378	-79
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	439	381	-58
Totaal	4.076	3.909	-167

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting:

Ten opzichte van de programmabegroting 2018 is er een daling van € 167.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere doorberekende personeelslasten van € 80.000 door minder uren op de exploitatie. Een structurele daling van € 38.000 op de onderhoudskosten voor kunstwerken op basis van laatste inzichten uit inspectie, € 60.000 aan lagere indirecte kosten en een stijging van de kapitaal lasten van € 19.000.

Ontwikkelingen en maatregelen 2019 en verder

Op basis van de uitkomsten van het beschreven onderzoek bij ontwikkelingen en maatregelen 2018, zal een strategische keuze gemaakt worden hoe de wegentaak uit te voeren. Het gaat hierbij onder andere om het kwaliteitsniveau van het onderhoud, de kostenverdeling en de toekomstige samenwerking.

Uit in 2017 uitgevoerd onderzoek naar de aanwezigheid van teerhoudend materiaal in de wegen is gebleken dat in een groot deel van het de in beheer zijnde wegen sprake is van verontreiniging in het asfalt en de fundering. Verwijdering leidt tot hoge meerkosten bij de reconstructie van de wegen aan het einde van de levensduur. In 2018 wordt bekeken hoe deze kosten vanaf 2019 kunnen worden gedekt.

Financiën 2019 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000				
Wegen	2019	2020	2021	2022
Eigen plannen	39	38	39	39
Plannen van derden	24	24	24	24
Beheersinstrumenten wegen	122	119	120	118
Aanleg en onderhoud wegen	3.440	3.729	3.913	3.818
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	375	372	370	312
Totaal Wegen	4.000	4.282	4.466	4.311
Begroting 2018	4.154	4.211	4.229	-
Verschil	-155	70	236	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Voorjaarsnota 2018

De kosten van dit programma stijgen in de komende jaren, dit i.v.m. de nieuw toegepaste renteomslag methodiek

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 4.

Investering	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Duurzaam veilig	1.000	0	0	1.000	0	0	0
Reconstructie polderwegen	9.385	410	2.000	1.825	2.450	2.700	0
Vervanging wegbruggen	3.175	0	725	800	900	750	0
Materieel HHSK	597	0	197	140	140	120	0
Totaal Programma 4	14.157	410	2.922	3.765	3.490	3.570	0

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting geplande investeringen

Reconstructie polderwegen

Deze investering betreft de reconstructie van polderwegen in de Krimpenerwaard. Door de slechte bodemgesteldheid van de Krimpenerwaard pakken we ieder jaar circa vier kilometer polderweg aan. Bij een reconstructie wordt de totale inrichting en het aanzien van de weg geëvalueerd en aangepast aan de categorisering en de veranderde omstandigheden. Beleidslijn hierbij is dat op basis van berekeningen van "life-cycle-costs" aan de voorkant een hogere investering nodig is, maar op termijn de onderhoudsbehoefte afneemt. Om de verkeersveiligheid te verbeteren, richten we de weg in volgens de principes van Duurzaam Veilig. Voor 2018 staan de volgende reconstructies gepland:

- Schoonouwense weg kort;
- Schoonouwense weg lang;
- Bergweg Noord.

Deze reconstructies worden uitgevoerd in verband met het einde van de levensduur van de constructie.

De voorbereidende werkzaamheden voor de reconstructies van 2019 worden binnenkort gestart. De volgende wegen worden dan aangepakt:

- Tiendweg Oost;
- Koolwijkseweg.

Reconstructies zijn vaak in meerdere opzichten complex en vergen vooral een goede afstemming met de omgeving en daardoor ruime voorbereidingstijd. Reconstructies bereiden we eerst voor, voordat we een uitvoeringskrediet aanvragen.

Vervanging wegbruggen

De investering betreft het vervangen van wegbruggen door duikers of nieuwe bruggen in de Krimpenerwaard. Op basis van inspecties in 2017 is de planning geactualiseerd en het investeringsprogramma aangepast. Door de inspecties en herprioritering in combinatie met geplande wegwerkzaamheden zijn een aantal bruggen naar voren (of naar achteren) geschoven in de uitvoering. Om de overlast in de omgeving te beperken worden verschillende bruggen tegelijkertijd met de wegreconstructies uitgevoerd.

Gezien de omvang van het programma en om de kosten van het programma omlaag te brengen, wordt het werk niet op traditionele wijze aangepakt. Ter besparing van de kosten worden de volgende aspecten kritisch overwogen: innovaties op het gebied van aanleg, materiaalkeuze, beheer en onderhoud van de te vervangen bruggen, standaardisering en contractvorming. Ter illustratie: dit jaar wordt een pilot uitgevoerd in het Westeinde met een hybride brug-duiker.

In 2018 worden een zestal bruggen vervangen in de volgende wegen:

- Achterbroek,
- Beijerscheweg Zuid,

- Bovenkerkseweg Zuidzijde.

In 2018 wordt ook gestart met de voorbereidingen om bruggen in 2019 te vervangen. Het betreft de bruggen in de volgende wegen:

- Tiendweg Oost;
- West Vlisterdijk.

Materieel HHSK

Jaarlijks wordt op basis van het afschrijvingsbeleid en de technische levensduur een vervangingsplanning opgesteld voor materieel voor algemeen gebruik en groenonderhoud aan de wegen. Voor 2018 staan onder andere op de planning de aanschaf van een tractor, een vrachtwagen met een opzetstrooier en diverse hulpstukken voor de tractoren.

Ten opzichte van het Programmabegroting 2018 zijn er geen wijzigingen.

Programma 5: Omgeving en organisatie

Voor programma 5 zijn geen ambities geformuleerd in WBP 2016-2021

Omgevingsbewustzijn

In 2018 zal verder worden gegaan op de ingeslagen weg om bewoners en bedrijven meer bij het werk van het waterschap te betrekken. Bekendheid met het waterschap, en het goed faciliteren van de inzet van bewoners en bedrijven zijn hier sleutelbegrippen. Bovendien willen we in 2018 het vastgoedbeleid moderniseren en verder implementeren. Hiermee wordt de weg geopend naar een actueel inzicht in ons eigendommenbezit, een betere handhaving en eenvoudigere uitvoering van het beleid.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2018

In de voorjaarsnota wordt voorgesteld om eenmalig 100.000 euro in de begroting op te nemen voor het verder in kaart brengen van onze eigendommen. Een kwart van onze ca. 4000 eigendommen (grond) is onlangs in kaart gebracht in de zin dat de eigendoms-, contract- en gebruikssituatie per stukje grond zijn geïnventariseerd. Het is van belang om dit werk voor al onze eigendommen af te ronden, zodat verjaring door oneigenlijk gebruik zonder handhaving hiervan tijdig wordt voorkomen en nadere beslissingen kunnen worden genomen over het beheer en gebruik van de stukjes grond.

Juridische- en economische ontwikkeling

Op gebied van vastgoed willen we kijken naar het beleid op vele vastgoedthema's zoals verhuur, en erfpacht. Hier komt bij dat de erfpachtcontracten en afkoopsommen meestal voor 30 of 50 jaar zijn afgesloten en deze voor een groot deel in 2018 en verder gaan aflopen. Tijdig eventueel nieuwe erfpachtvoorwaarden gereed hebben, die eenvoudiger of meer passend zijn, is dan wenselijk.

Invoering Omgevingswet en innovatie van informatiemanagement

De omgevingswet, maar ook burgers en bedrijven vragen steeds meer accuratere informatie over de openbare ruimte. Hiervoor is een andere wijze van vergaren, verwerken en beheren van informatie nodig. Vereist is denkkracht op gebied van informatiemanagement, maar tevens tactische coördinatie van informatie. Hiervoor is in 2018 een uitbreiding van het team Geo nodig met een gegevenscoördinator en een meer robuuste Geo organisatie op operationeel gebied. Ook op operationeel niveau zien we uitbreiding aan volume van data, maar tevens meer behoefte aan Geo-advies capaciteit. Deze ontwikkeling is tevens voorzien door de auteurs van de Omgevingswet. Dit heeft o.a. geleid tot de invoering van DSO en bij het hoogheemraadschap tot een kwaliteitsimpuls. Concluderend

leiden beide ontwikkelingen extern (behoefte burgers) en intern (invoering Omgevingswet) tot een herbezinning op onze werkwijze en kwantitatieve behoeften.

Financiën 2018

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000			
Programma 5: Omgeving en organisatie	Begroting 2018	Voorjaarsnota 2018	Verschillen 2018
Eigen plannen	973	892	-81
Plannen van derden	0	0	0
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	529	532	4
Vergunningen en meldingen	1.248	1.418	170
Adviezen vergunningen	390	482	91
Toezicht	2.455	2.390	-65
Handhaving	107	69	-38
Belastingheffing	3.310	3.264	-46
Invordering	611	603	-8
Bestuur	1.977	1.880	-98
Externe communicatie	1.226	1.151	-75
Algemeen	-740	-729	11
Totaal	12.087	11.952	-134

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting algemeen:

De begrote kosten binnen programma 5 dalen met € 134.000. De kapitaallasten dalen met circa € 175.000. Voornamelijk door de nieuwe renteomslag-methodiek. De doorberekende personeelslasten dalen met € 188.000 door urenverschuivingen. De overige exploitatiekosten (beïnvloedbare kosten) stijgen met € 246.000. Dit zit voornamelijk in advies i.v.m. A13/A16 en het te herziene vastgoedbeleid.

Ontwikkelingen en maatregelen 2019 en verder

Op het gebied van Geo-informatie zijn hierboven de ontwikkelingen geschetst. Door de gegevenscoördinator zullen de noodzakelijke werkprocessen gedefinieerd worden en een nader beeld geschetst

worden van het toekomstig beheer en gebruik van de data en wat daar voor nodig is.

Financiën 2019 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000				
Omgeving en organisatie	2019	2020	2021	2022
Eigen plannen	910	838	835	831
Plannen van derden	0	0	0	0
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	517	642	660	659
Vergunningen en meldingen	1.733	1.549	1.627	1.622
Adviezen vergunningen	557	579	362	362
Toezicht	2.394	2.346	2.332	2.320
Handhaving	105	69	69	69
Belastingheffing	3.310	3.346	3.385	3.381
Invordering	609	614	619	618
Bestuur	1.564	1.810	1.793	1.769
Externe communicatie	1.069	1.122	1.234	1.198
Algemeen	-700	-700	-700	-700
Totaal Omgeving en organisatie	12.067	12.214	12.216	12.127
Begroting 2018	12.311	12.492	12.642	-
Verschil	-245	-277	-427	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting algemeen:

De daling van de kosten wordt veroorzaakt door de nieuwe toerekening van rente aan de programma's en dalende indirecte kosten.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor programma 5.

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Verkiezingen	1.125	0	1.125	0	0	0	0
Totaal Programma 5	1.125	0	1.125	0	0	0	0

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Ondersteunende producten

De kosten van de ondersteunende producten verdelen we over de primaire producten. Ze vormen de indirecte kosten voor de programma's.

Bijstellingen en ontwikkelingen 2018

Inkoop en aanbesteding

De ontwikkelingen op het vlak van inkoop en aanbestedingen vragen steeds meer tijd van zowel de inkoop- en aanbesteding adviseurs als de inkoopende afdelingen. Door de omvang van het aantal aanbestedingen per jaar en de toenemende complexiteit wordt organisatie breed ervaren dat inkopen steeds meer tijd kost.

In 2018 wordt het aanbestedingsregister ontwikkeld en geïmplementeerd. Het doel van het project is tweeledig. Ten eerste wordt het door deze implementatie mogelijk om op een goede manier het toepassen van rechtmatigheid bij aanbestedingstrajecten aan te tonen. Een tweede doel van het project is het op orde hebben van de informatievoorziening en dossiervorming door middel van volledige, actuele en toegankelijke aanbestedingsdossiers. Dit is noodzakelijke voor bijvoorbeeld interne als externe controles (interne audit, accountant).

Subsidies

Waarbij de verantwoordingsplicht zich voor inkoop uitstrekt tot de nog strengere beleidsvoorbereiding en verantwoording

waterschappen (BBVW) is het voor subsidies noodzakelijk om een subsidieregister op te stellen en up to date te houden (vereiste van de accountant). Daarnaast is de vraag uit de organisatie om ondersteuning bij de diverse subsidieprojecten groeiend. Dit vanwege de veelal ingewikkelde en per project verschillende subsidieregels waaraan we moeten voldoen.

Arbeidsmarkt

Door de opleving van de economie is de arbeidsmarkt flink in beweging. Landelijk is te zien dat de groei van de werkgelegenheid toeneemt en dat het aantal vacatures sneller groeit dan verwacht. De verwachting is dat deze groei zal doorzetten. Tot nu toe zijn onze vacatures, op een enkele na, ingevuld. Naar verwachting zal dit lastiger gaan worden. De huidige aanpak om nieuwe medewerkers te werven zal niet meer voldoende zijn. Meer en/of andere inzet is nodig voor hetzelfde resultaat. Dit jaar staat arbeidsmarktcommunicatie op de HR agenda. Vanuit dit onderwerp is er onder andere gestart met het optimaliseren van het proces werving & selectie, het inzetten van nieuwe wervingskanalen maar ook met het ontwikkelen van een intranetpagina 'werken bij het hoogheemraadschap'.

Catering

Na de fusie en de pensionering van de voormalig medewerker catering is jaren geleden besloten om de cateringdiensten uit te besteden. Over de huidige dienstverlener (Albron) zijn we op het gebied van exploitatie bedrijfsrestaurant en het aangeboden assortiment tevreden. Er is echter behoefte aan meer flexibiliteit en ruimte om in te kunnen spelen op verzoeken buiten de reguliere werktijden en nieuwe, eigentijdse wensen van het bestuur en de organisatie op het gebied van catering.

Voor overige cateringdiensten, bijvoorbeeld de catering van een borrel of evenement, zijn de mogelijkheden bij de huidige cateraar beperkt en zijn de prijzen hoog. De vraag naar het organiseren van borrels en evenementen op het hoofdkantoor neemt toe, dit als gevolg van omgevingsgericht en meer samenwerken met derden. Met de huidige, beperkte, capaciteit binnen team Facilitair kan daar in de meeste gevallen geen gehoor aan gegeven worden. Naar verwachting zal in het najaar van 2018 de exploitatie van het bedrijfsrestaurant en het uitvoeren van de catering diensten door eigen medewerkers uitgevoerd worden.

BIWA, Assetmanagement en Duurzaamheid

Er zijn volop ontwikkelingen op het gebied van de BIWA, waarbij voor facilitair en de primaire afdelingen het punt fysieke beveiliging een punt van aandacht is. Op dit onderdeel moeten de komende jaren volop acties uitgevoerd worden en het beheer belegd en geborgd worden. Daarin kan en wil team Facilitair een centrale rol vervullen. Ook op het gebied van gebouwbeheer en -onderhoud dat onderdeel is van het programma Assetmanagement heeft team Facilitair een belangrijke rol. Daarnaast zal voor het benoemen en uitvoeren van duurzaamheidsmaatregelen vanuit de afdeling Bedrijfsvoering en het vervullen van een trekkersrol op het spoor Klimaat (CO²-emissie neutraal in 2050) binnen het programma Duurzaamheid extra tijd en inzet nodig zijn vanuit team Facilitair.

Financiën 2018

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Bedragen x €1000

	Begroting 2018	Voorjaars nota 2018	Verschillen 2018
Ondersteunende producten			
Centraal management	1.453	1.494	41
Personeelsbeleid	1.998	1.941	-58
Interne communicatie	132	139	7
Bestuurlijke en juridische zaken	1.575	1.712	137
Financiën Control	3.209	3.353	143
Informatiebeleid en automatisering	4.284	4.516	232
Huisvesting	1.997	1.981	-16
Interne faciliteiten	1.468	1.431	-37
Materieelbeheer	574	567	-7
Totaal ondersteunende producten	16.690	17.133	443

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting algemeen:

De kosten van de ondersteunende producten nemen met € 443.000 toe. De overige exploitatiekosten (beïnvloedbare kosten) nemen circa €290.000 toe. De doorberekende personeelslasten nemen met circa € 430.000 toe door gevraagde capaciteitsuitbreiding. De kapitaallasten dalen met € 275.000, onder andere door de gewijzigde rentemethodiek. In de toelichting per beleidsproduct zullen alleen de afwijkingen ten opzichte van de begroting 2018 worden toegelicht die worden veroorzaakt door “beïnvloedbare” kosten.

Concerncontrol en financieel beleid

De stijging van kosten op dit beleidsproduct wordt voornamelijk veroorzaakt door de doorberekening van personeelslasten met € 98.000 door vacature uitbreiding zoals ter ondersteuning van subsidies. Bij het samenwerkingsverband met Rijnland op het vlak van de Financiële administratie is de baat naar beneden bijgesteld met € 47.000 en de ICT-uitgaven stijgen door onder andere wijzigingsverzoeken Prosa met € 32.000 structureel.

Informatiebeleid en automatisering

In het kader van de digitaliseringsopgave zijn er extra kosten

opgenomen voor de jaren 2018 (€ 200.000), en in 2019 en 2020 (€ 500.000) per jaar.

Ontwikkelingen en maatregelen 2019 en verder

Naast de bij 2018 genoemde ontwikkeling worden op dit moment geen nieuwe ontwikkelingen voorzien.

Financiën 2019 en verder

Netto kosten in exploitatie voor dit programma, inclusief rente- en afschrijvingskosten van investeringen (lopend en gepland):

Ondersteunende producten	2019	2020	2021	2022
Centraal management	1.476	1.525	1.554	1.604
Personeelsbeleid	2.000	1.997	1.979	1.979
Interne communicatie	137	137	135	129
Bestuurlijke en juridische zaken	1.368	785	966	930
Financiën Control	3.420	3.416	3.360	3.279
Informatiebeleid en automatisering	4.733	4.567	3.962	3.836
Huisvesting	1.973	1.957	1.941	1.869
Interne faciliteiten	1.517	1.504	1.505	1.418
Materieelbeheer	558	558	558	558
Totaal ondersteunende producten	17.182	16.446	15.959	15.602
Begroting 2018	16.690	15.684	15.849	-
Verschil	492	762	110	

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting:

Ten opzichte van de begroting stijgen de kosten gemiddeld met circa € 450.000. De jaren 2019 en 2020 laten een hoger kostenniveau zien aangezien in die jaren het incidentele budget ten behoeve van informatiebeheer is opgenomen. Verder nemen de personele lasten toe door de gevraagde capaciteitsuitbreiding en nemen de kapitaallasten af. Met name door de nieuwe rentemethodiek.

Onderstaande tabel toont de te voteren bedragen uit het investeringsprogramma voor de ondersteunende producten:

Bedragen x € 1.000

Investering	Te voteren investeringsbedragen						Na 2022
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	
Materieel GIS	120	80	0	40	0	0	0
Huisvesting	500	100	100	100	100	100	0
Totaal Ondersteunende Producten	620	180	100	140	100	100	0

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting geplande investeringen

Huisvesting

Aan het bestaande investeringsplan huisvesting is jaarschijf 2022 toegevoegd. Dit plan is bestemd voor het uitvoeren van vervangingen vanuit het meerjaren-onderhoudsplan.

6. Meerjarenraming 2018 t/m 2022

In dit hoofdstuk bespreken we de meerjarenraming van kosten en opbrengsten voor de komende vijf jaar. Daarnaast geven we, per heffing, een prognose weer van de tariefontwikkeling betreffende deze periode, inclusief een specificatie van de verschillende opbrengsten.

De volgende paragrafen komen aan de orde:

6.1 Financiële ontwikkelingen 2018 tot en met 2022

6.2 Begroting in meerjarenperspectief

6.3 Meerjarenperspectief van de waterschapstaken

6.1. Financiële ontwikkelingen 2018 tot en met 2022

Begrotingstekort	2018	2019	2020	2021	2022
Begroting 2018	€ 4.618	€ 175	€ 770	€ -854	€ -
Voorjaarsnota 2018	€ 5.558	€ 2.484	€ 2.620	€ 1.313	€ -634
Verschil	€ -940	€ -2.309	€ -1.850	€ -2.167	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Bovenstaande tabel geeft de verschillen in het begrotingstekort ten opzichte van de programmabegroting 2018 weer voor de jaren 2018 tot en met 2022. Over de periode 2018 t/m 2021 loopt het begrotingstekort op met circa € 7,3 miljoen.

Belastingopbrengsten	2018	2019	2020	2021	2022
Begroting 2018	€ 88.519	€ 89.378	€ 90.257	€ 91.543	€ -
Voorjaarsnota 2018	€ 88.519	€ 89.378	€ 90.257	€ 91.155	€ 92.071
Verschil	€ -	€ -	€ -	€ -388	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

De verwachte belastingopbrengsten in de planperiode zijn iets gewijzigd ten opzichte van de programmabegroting 2018. Het stijgingspercentage voor de zuiveringsheffing is in 2021 bijgesteld van 1% naar 0%. Jaarschijf 2022 is voor het eerst toegevoegd aan de meerjarenraming en laat een klein tekort zien. Vooralsnog zijn de stijgingspercentages van de tarieven op hetzelfde niveau gehouden van 2021. Dit betekent dat het stijgingspercentage voor de zuiveringsheffing ook in 2022 op 0% is doorgerekend.

Kosten	2018	2019	2020	2021	2022
Begroting 2018	€ 93.136	€ 89.554	€ 91.027	€ 90.689	€ -
Voorjaarsnota 2018	€ 94.077	€ 91.863	€ 92.878	€ 92.466	€ 92.705
Verschil	€ -941	€ -2.309	€ -1.851	€ -1.777	

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Het financieel meerjarenperspectief van deze voorjaarsnota laat zien dat de totale kosten in de planperiode stijgen met circa € 6,9 miljoen. Ondanks de stijgingen ten opzichte van de programmabegroting 2018, laten de kosten meerjarig een stabiele trend zien. Na 2018 dalen de totale kosten. Dit wordt veroorzaakt doordat er relatief veel incidentele budgetten in 2018 zijn opgenomen en doordat de afschrijvingslasten na 2018 fors dalen.

Hieronder geven we per hoofdkostensoort (personeel, goederen en diensten derden, bijdragen aan, kapitaallasten en overige baten) een toelichting.

De kosten stijgen in de planperiode structureel door mutaties in het personeelsbestand (totale stijging van circa € 5 miljoen). Dit is een gevolg van de geschetste ontwikkelingen in deze voorjaarsnota.

De overige goederen en diensten van derden en de bijdragen aan derden stijgen ten opzichte van de programmabegroting 2018 in zijn totaliteit met € 4,3 miljoen.

De meerjarige liquiditeitsprognose toont een licht stijgende trend van de rentekosten na 2019, daarom is het rente-omslagpercentage over toekomstige investeringsuitgaven naar boven bijgesteld. De totale rente stijgt meerjarig met circa € 350.000.

De afschrijvingskosten dalen ten opzichte van de programmabegroting 2018 met € 1,8 miljoen in de planperiode. De meerjarenraming laat tevens een dalende trend zien van de totale afschrijvingskosten vanaf 2019. Dit wordt veroorzaakt door het feit verschillende activa stoppen met afschrijven. Deze trend was al bekend en voorzien in de vorige meerjarenramingen. De daling van de kapitaallasten zorgt ervoor dat de totale kosten ondanks de overige kostenstijgingen een stabiel niveau laten zien van rond de € 92,5 miljoen.

De jaarlijkse dotatie aan de spaarverlofvoorziening daalt in de planperiode met € 325.000. Tevens stijgen de totale baten met circa € 600.000

6.2 Begroting in meerjarenperspectief

In de onderstaande tabel wordt de meerjarenbegroting naar programma's, onderverdeeld in beleidsproducten getoond:

Bedragen x € 1000

	Programma begroting 2018	Voorjaars- nota 2018	Verschillen 2018	2019	2020	2021	2022
Waterveiligheid							
Eigen plannen	207	252	45	349	342	347	346
Plannen van derden	178	162	-15	170	171	169	168
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.757	2.169	412	2.136	2.066	1.872	1.861
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.533	10.856	322	10.628	11.757	11.212	11.526
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	283	268	-15	248	245	244	237
Totaal Waterveiligheid	12.959	13.707	748	13.530	14.581	13.844	14.138
Watersysteem							
Eigen plannen	3.119	3.171	51	3.473	3.409	3.266	3.688
Plannen van derden	156	256	100	182	211	199	175
Beheersinstrumenten watersystemen	1.626	1.706	80	1.719	1.788	1.722	1.710
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.066	7.116	50	5.487	5.889	5.670	5.500
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.861	5.274	413	5.474	4.761	4.873	4.698
Beheren hoeveelheid water	8.719	8.641	-78	9.186	9.020	9.154	9.182
Calamiteitenbestrijding watersystemen	181	175	-6	175	173	173	173
Monitoring watersystemen	1.352	1.467	115	1.411	1.448	1.487	1.536
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	1.037	1.035	-3	124	42	165	37
Totaal Watersysteem	28.119	28.842	723	27.231	26.743	26.710	26.698
Afvalwater							
Eigen plannen	579	639	60	649	587	529	526
Plannen van derden	16	11	-6	11	11	84	84
Getransporteerd afvalwater	4.431	4.214	-218	3.494	3.726	3.707	3.615
Gezuiverd afvalwater	12.795	12.300	-495	12.592	12.378	12.274	12.662
Verwerkt slib	5.259	5.514	255	5.536	5.357	5.396	5.361
Afvalwaterbehandeling door derden	12.528	12.355	-173	12.481	12.576	12.782	12.767
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	236	524	288	161	241	279	236
Aanpak diffuse emissies derden	53	111	57	112	181	181	180
Totaal Afvalwater	35.897	35.666	-231	35.035	35.057	35.232	35.430

Wegen							
Eigen plannen	40	38	-3	39	38	39	39
Plannen van derden	24	23	0	24	24	24	24
Beheersinstrumenten wegen	116	90	-26	122	119	120	118
Aanleg en onderhoud wegen	3.457	3.378	-79	3.440	3.729	3.913	3.818
Wegenverkeersregeling en-verkeersveiligheid	439	381	-58	375	372	370	312
Totaal Wegen	4.076	3.909	-167	4.000	4.282	4.466	4.311
Omgeving en organisatie							
Eigen plannen	973	892	-81	910	838	835	831
Plannen van derden							
Beheer keurkwartet en VTH-beleid	529	532	4	517	642	660	659
Vergunningen en meldingen	1.248	1.418	170	1.733	1.549	1.627	1.622
Adviezen vergunningen	390	482	91	557	579	362	362
Toezicht	2.455	2.390	-65	2.394	2.346	2.332	2.320
Handhaving	107	69	-38	105	69	69	69
Belastingheffing	3.310	3.264	-46	3.310	3.346	3.385	3.381
Invordering	611	603	-8	609	614	619	618
Bestuur	1.977	1.880	-98	1.564	1.810	1.793	1.769
Externe communicatie	1.226	1.151	-75	1.069	1.122	1.234	1.198
Algemeen	-740	-729	11	-700	-700	-700	-700
Totaal Omgeving en organisatie	12.087	11.952	-134	12.067	12.214	12.216	12.127
Totale kosten	93.137	94.077	940	91.863	92.877	92.467	92.704
Dekkingsmiddelen							
Belastingopbrengsten: Systeemheffing	45.171	45.171	0	46.074	46.996	47.936	48.895
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	38.978	38.978	0	38.978	38.978	38.978	38.978
Belastingopbrengsten: Wegenbeheer	4.370	4.370	0	4.326	4.283	4.240	4.198
Totale dekking	88.519	88.519	0	89.379	90.257	91.155	92.071
Resultaat voor bestemming (tekort)	4.618	5.558	940	2.484	2.620	1.313	634
Resultaat voor bestemming (overschot)							
Bestemmingreserve							
Watersysteemheffing	-93	-115	22	-122	-128	-135	-142
Zuiveringsheffing	-199	-199	-5	-5	-5	-5	-5
Totaal bestemmingsreserve	-292	-314	22	-127	-133	-140	-147
Resultaat na bestemming (tekort)	4.326	5.244	918	2.357	2.487	1.173	487
Resultaat na bestemming (overschot)							

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

6.3 Meerjarenperspectief van de waterschapstaken

Toelichting op het meerjarenperspectief

Eén van de financiële uitgangspunten is erop gericht om aan het eind van de periode van de meerjarenraming een kostendekkend tarief te bereiken en de tariefegalisatiereserves te hebben afgebouwd tot nihil. In het kader van duurzaam financieel beheer schuiven we lasten niet door naar de toekomst, maar nemen die nu. Om de lasten op korte termijn niet te laten stijgen, voeren we een aantal jaren beleid op het realiseren van besparingen en dekken we de resterende tijdelijke tekorten met het beschikbare overschot in de tariefegalisatiereserves. Hierdoor nemen de tariefegalisatiereserves af.

Watersysteemheffing

Op het moment zijn er nog geen nieuwe ramingen voor de inkomsten uit belastingen, hierdoor blijven de inzichten conform de Programmabegroting 2018.

De tariefegalisatiereserve van deze heffing bedraagt na aftrek van het verwacht negatief exploitatieresultaat over 2018 circa € 5,7 miljoen. De begrotingstekorten voor de watersysteemheffing kunnen daarom de komende jaren worden gedekt uit de tariefegalisatiereserve. Het stijgingspercentage kan conform Voorjaarsnota 2017 meerjarig worden gehandhaafd op 2%. De tariefegalisatiereserve komt eind 2022 uit op € 955.000 positief.

Zuiveringsheffing

Het meerjarenperspectief laat zien dat de tariefegalisatiereserve bij de huidige ramingen tot 2022 op niveau blijft. In de Voorjaarsnota 2017 werd nog uitgegaan van een stijgingspercentage van het tarief van 1%. Dit percentage is in deze Voorjaarsnota bijgesteld naar 0%

aangezien het saldo van de reserve anders zou gaan oplopen. De tariefegalisatiereserve komt eind 2022 uit op € 10.190.000 positief.

Wegenheffing

Het stijgingspercentage voor de wegenheffing is in 2018 verlaagd (conform programmabegroting 2018) van 0% naar -2% en vanaf 2019 verlaagd van 0% naar -1%. Deze percentages blijven gehandhaafd en in 2022 wordt nu gerekend met -1%.

De tariefegalisatiereserve van deze heffing bedraagt na toevoeging van het positief exploitatieresultaat over 2017 circa € 4,6 miljoen. De begrotingstekorten voor de wegenheffing vanaf 2019 kunnen worden gedekt uit de tariefegalisatiereserve. Het meerjarenperspectief laat zien dat aan het eind van 2022 de tariefegalisatiereserve uitkomt op € 3,0 miljoen positief.

Meerjarenperspectief watersysteemheffing

Totaaloverzicht watersysteemheffing					
VJN 2018 t/m 2022					

	bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021	2022
Kosten vs opbrengsten					
Totale kosten	50.475	48.658	49.287	48.496	48.695
Totale belastingopbrengst	45.171	46.074	46.996	47.936	48.895
Resultaat voor bestemming	5.304-	2.584-	2.291-	561-	200
Bestemmingsreserve	115-	122-	128-	135-	142-

<u>Tariefegalisatiereserve</u>					
Stand per 1 januari	10.853	5.664	3.202	1.039	613
Toevoeging resultaat	-	-	-	-	200
Onttrekking resultaat	5.304	2.584	2.291	561	-
Mutatie bestemmingsreserve	115	122	128	135	142
Stand per 31 december	5.664	3.202	1.039	613	955

Specificatie van de belastingopbrengsten:

<u>Omslagtarief Ingezetenen</u>					
Belastingopbrengst x € 1.000	23.941	24.419	24.908	25.406	25.914
Tarieven 2018-2022	€ 99,71	€ 101,71	€ 103,74	€ 105,81	€ 107,93

Deze tarieven zijn gebaseerd op 237.500 woonruimten.

Omslagtarief Gebouwd					
Belastingopbrengst x € 1.000	18.551	18.922	19.300	19.686	20.080
Tarieven 2018-2022	0,0261%	0,0266%	0,0271%	0,0277%	0,0282%
<i>Deze tarieven zijn gebaseerd op een WOZ-waarde van € 66.854.500.000</i>					

Omslagtarief Ongebouwd					
Belastingopbrengst x € 1.000	2.674	2.728	2.782	2.838	2.895
Tarieven 2018-2022	€ 109,93	€ 112,13	€ 114,37	€ 116,66	€ 119,00
Tarieven verharde openbare weg (+100%)	€ 219,87	€ 224,26	€ 228,75	€ 233,32	€ 237,99
<i>Deze tarieven zijn gebaseerd op 22.163 hectaren ongebouwd waarvan 2.500 hectaren verharde openbare weg.</i>					

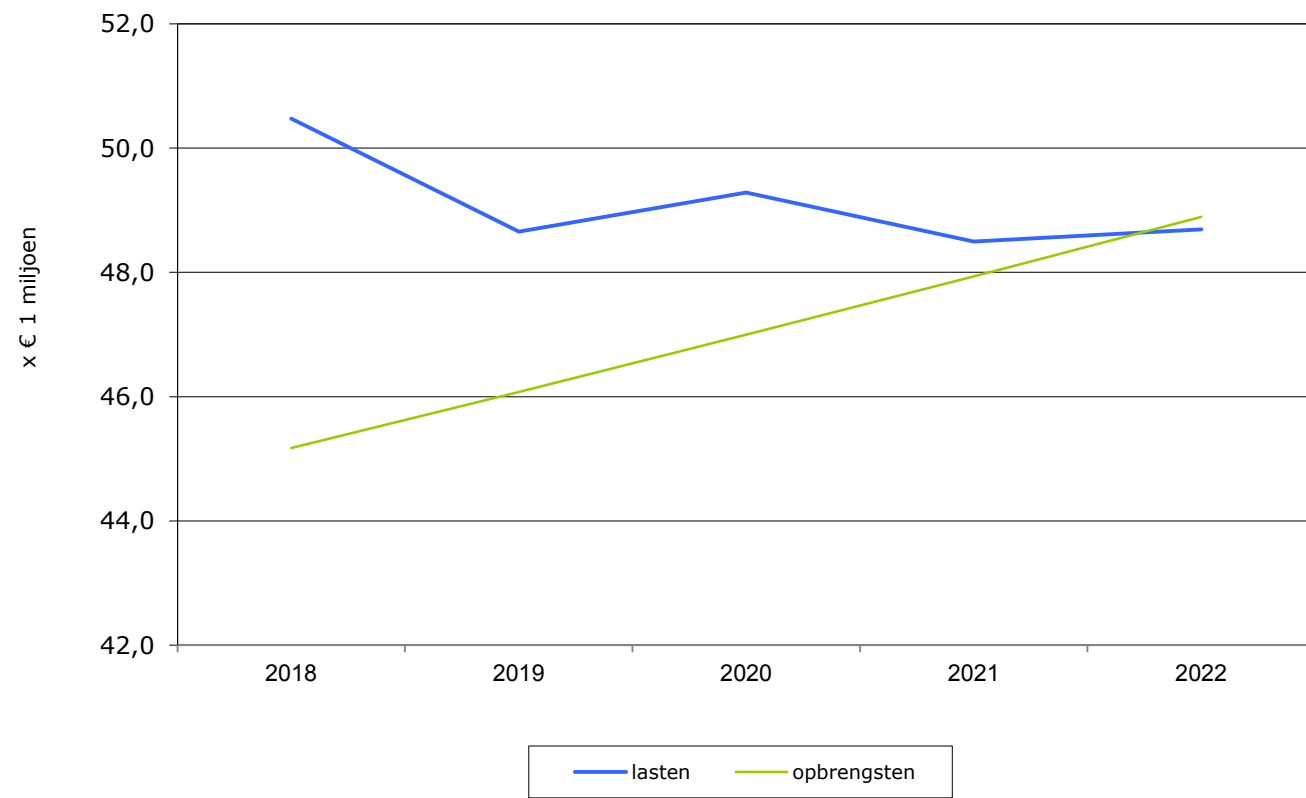
Natuurterreinen					
Belastingopbrengst x € 1.000	5	6	6	6	6
Tarieven 2018-2022	€ 1,75	€ 1,78	€ 1,82	€ 1,86	€ 1,89
<i>Deze tarieven zijn gebaseerd op 3.100 hectaren natuurterrein.</i>					

Wijzigingspercentages					
Totale kosten	11,1%	-3,6%	1,3%	-1,6%	0,4%
Belastingopbrengsten	-1,9%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

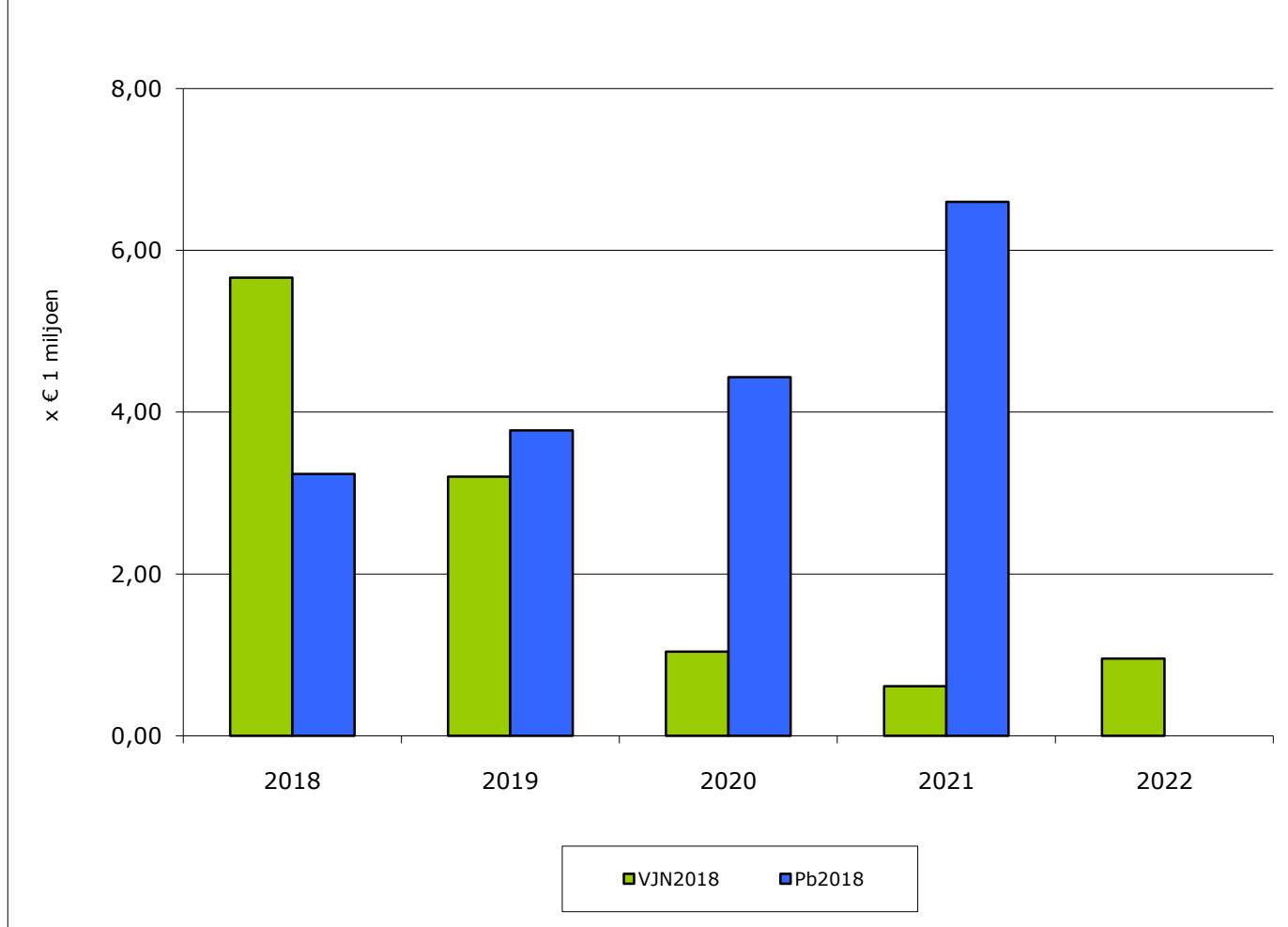
De bodemreserve watersysteemheffing bedraagt € 2,5 mln.

Watersysteemheffing

Lasten versus opbrengsten

Watersysteemheffing Stand tariefegalisatiereserve per 31-dec

Meerjarenperspectief zuiveringsheffing

Totaaloverzicht zuiveringsheffing					
VJN 2018 t/m 2021					

	bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021	2022
<u>Kosten vs opbrengsten</u>					
Totale kosten	39.309	38.792	38.887	39.085	39.279
Totale belastingopbrengsten	38.978	38.978	38.978	38.978	38.978
Resultaat voor bestemming	331-	186	91	107-	300-
Bestemmingsreserve	199-	5-	5-	5-	-

<u>Tariefegalisatiereserve</u>					
Stand per 1 januari	10.437	10.305	10.496	10.593	10.491
Toevoeging resultaat	-	186	91	-	-
Onttrekking resultaat	331	-	-	107	300
Mutatie bestemmingsreserve	199	5	5	5	-
Stand per 31 december	<u>10.305</u>	<u>10.496</u>	<u>10.593</u>	<u>10.491</u>	<u>10.190</u>

<u>Belastingeenheden</u>					
Aantal opgelegde vervuilingseenheden	775.700	775.700	775.700	775.700	775.700
Kwijtschelding en oninbaar	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Aantal vervuilingseenheden	755.700	755.700	755.700	755.700	755.700

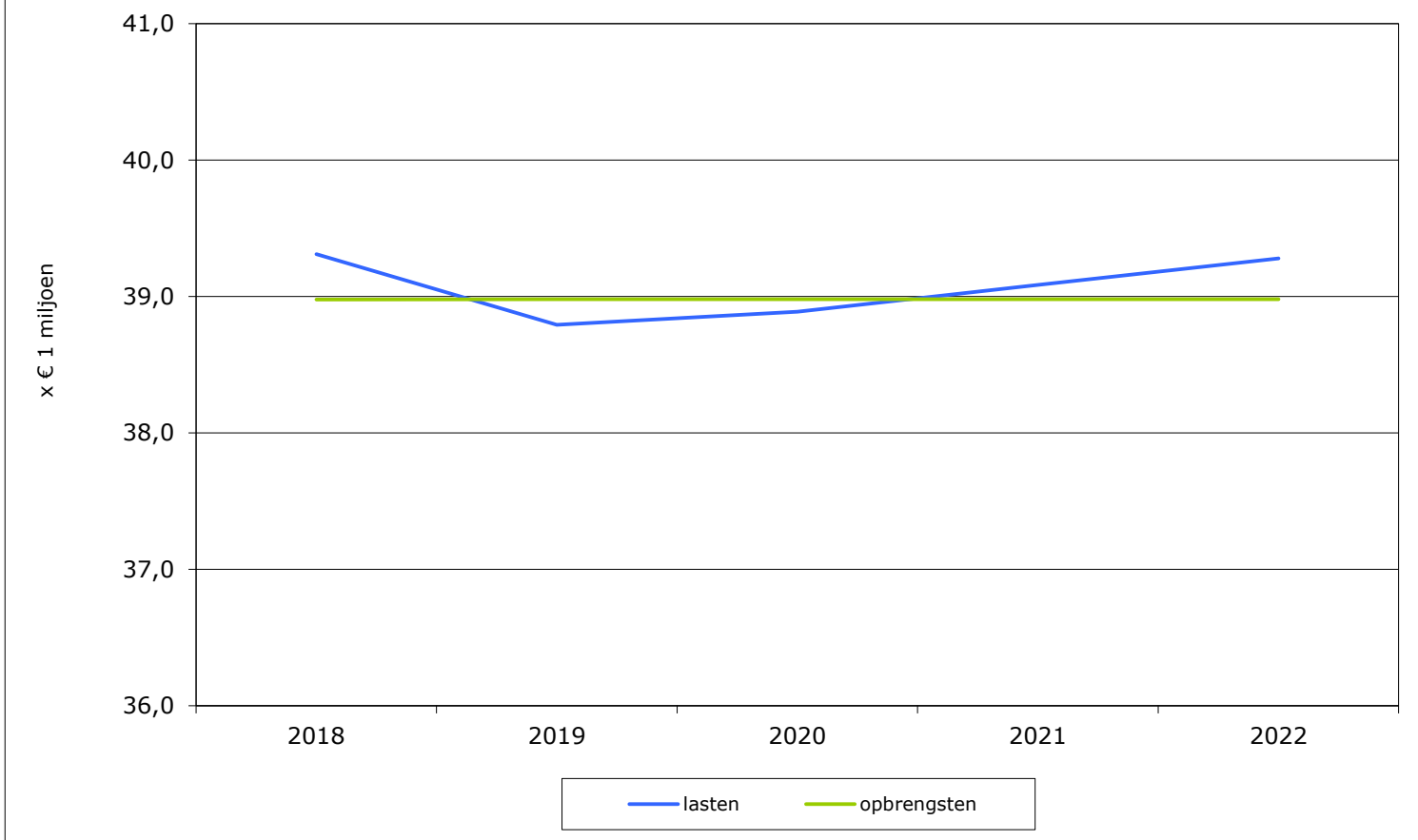
Kostprijs versus tarief					
Kostprijs per v.e.	52,02	51,33	51,46	51,72	51,98
Tarieven 2018-2022	51,58	51,58	51,58	51,58	51,58

Mutaties in procenten:

<u>Wijzigingspercentages</u>					
Totale kosten	5,9%	-1,3%	0,2%	0,5%	0,5%
Belastingopbrengsten	-1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Tarief zuiveringsheffing	-2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

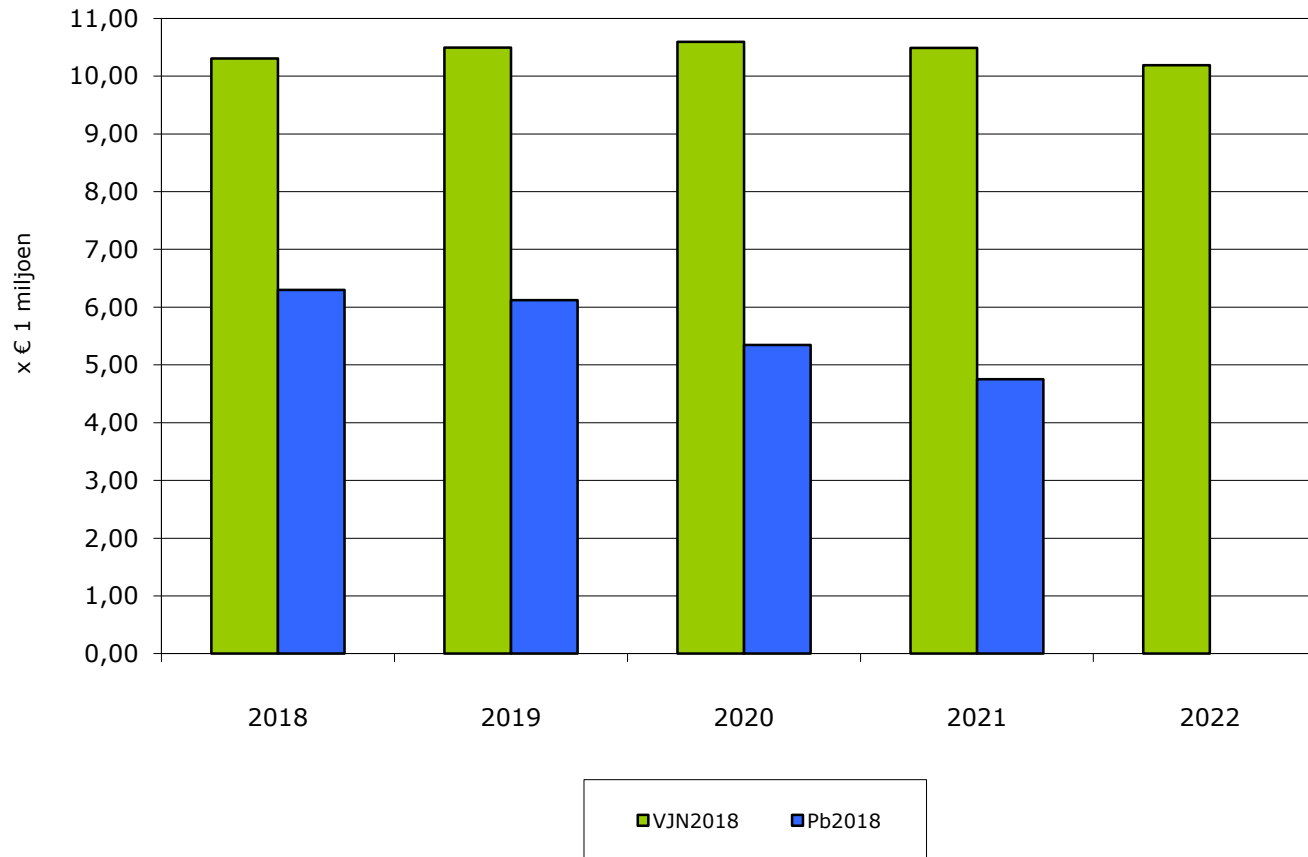
De bodemreserve zuiveringsheffing bedraagt € 2,0 miljoen

Zuiveringsheffing Lasten versus opbrengsten

Zuiveringsheffing

Stand tariefegalisatiereserve per 31-dec

Meerjarenperspectief wegenheffing

Totaaloverzicht wegenheffing					
VJN 2018 t/m 2022					

	bedragen x € 1.000				
	2018	2019	2020	2021	2022
<u>Kosten vs opbrengsten</u>					
Totale kosten	4.293	4.413	4.704	4.885	4.731
Totale belastingopbrengst	4.370	4.326	4.283	4.240	4.198
Begroot exploitatieresultaat	<u>77</u>	<u>86-</u>	<u>421-</u>	<u>645-</u>	<u>533-</u>

<u>Tariefegalisatiereserve</u>					
Stand per 1 januari	4.617	4.694	4.608	4.187	3.542
Toevoeging resultaat	77	-	-	-	-
Onttrekking resultaat	-	86	421	645	533
Stand per 31 december	<u>4.694</u>	<u>4.608</u>	<u>4.187</u>	<u>3.542</u>	<u>3.009</u>

Specificatie van de belastingopbrengsten:

<u>Omslagtarief Ingezetenen</u>					
Belastingopbrengst x € 1.000	1.398	1.384	1.371	1.357	1.343
Tarieven 2018-2022	€ 44,25	€ 43,81	€ 43,37	€ 42,94	€ 42,51

Deze tarieven zijn gebaseerd op 31.300 woonruimten.

Omslagtarief Gebouwd					
Belastingopbrengst x € 1.000	2.563	2.538	2.512	2.487	2.462
Tarieven 2018-2022	0,0270%	0,0268%	0,0265%	0,0262%	0,0260%

Deze tarieven zijn gebaseerd op een WOZ-waarde van € 8.955.000.000.

Omslagtarief Ongebouwd					
Belastingopbrengst x € 1.000	407	403	399	395	391
Tarieven 2018-2022	€ 40,73	€ 40,32	€ 39,92	€ 39,52	€ 39,12

Deze tarieven zijn gebaseerd op 12.000 hectaren ongebouwd.

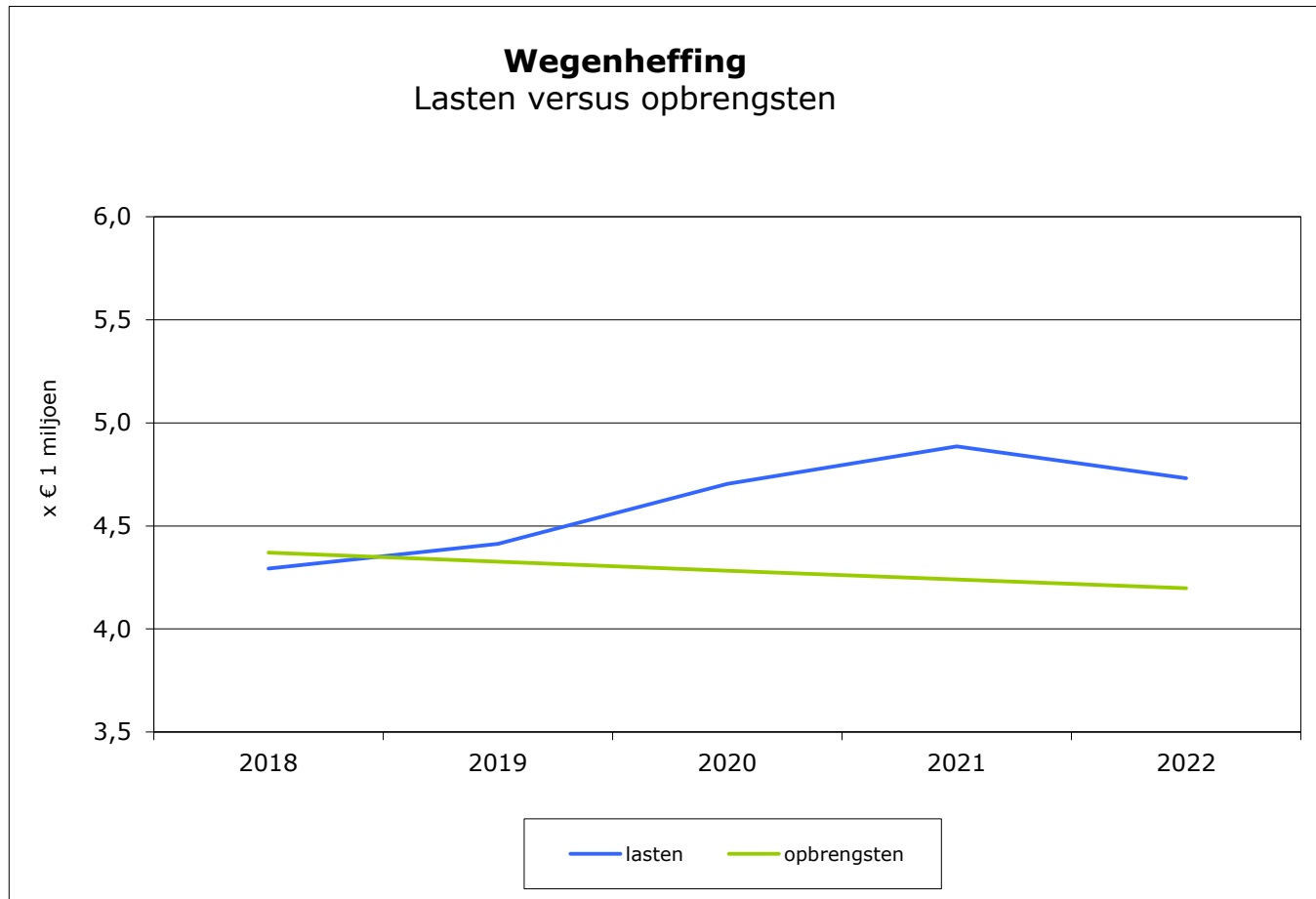
Natuurterreinen					
Belastingopbrengst x € 1.000	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
<i>Belastingopbrengst tarief x eenheden</i>	<i>1 0,9</i>	<i>1 0,9</i>	<i>1 0,9</i>	<i>1 0,8</i>	<i>1 0,8</i>
Kostprijs ingezetene	0,43	0,44	0,47	0,49	-
Geïndexeerde belastingopbrengsten	0,44	0,43	0,43	0,42	0,42
Tarieven 2018-2022	€ 0,44	€ 0,43	€ 0,43	€ 0,42	€ 0,42

Mutaties in procenten:

Wijzigingspercentages					
Totale kosten	11,3%	2,8%	6,6%	3,9%	-3,2%
Belastingopbrengsten	-2,8%	-1,0%	-1,0%	-1,0%	-1,0%

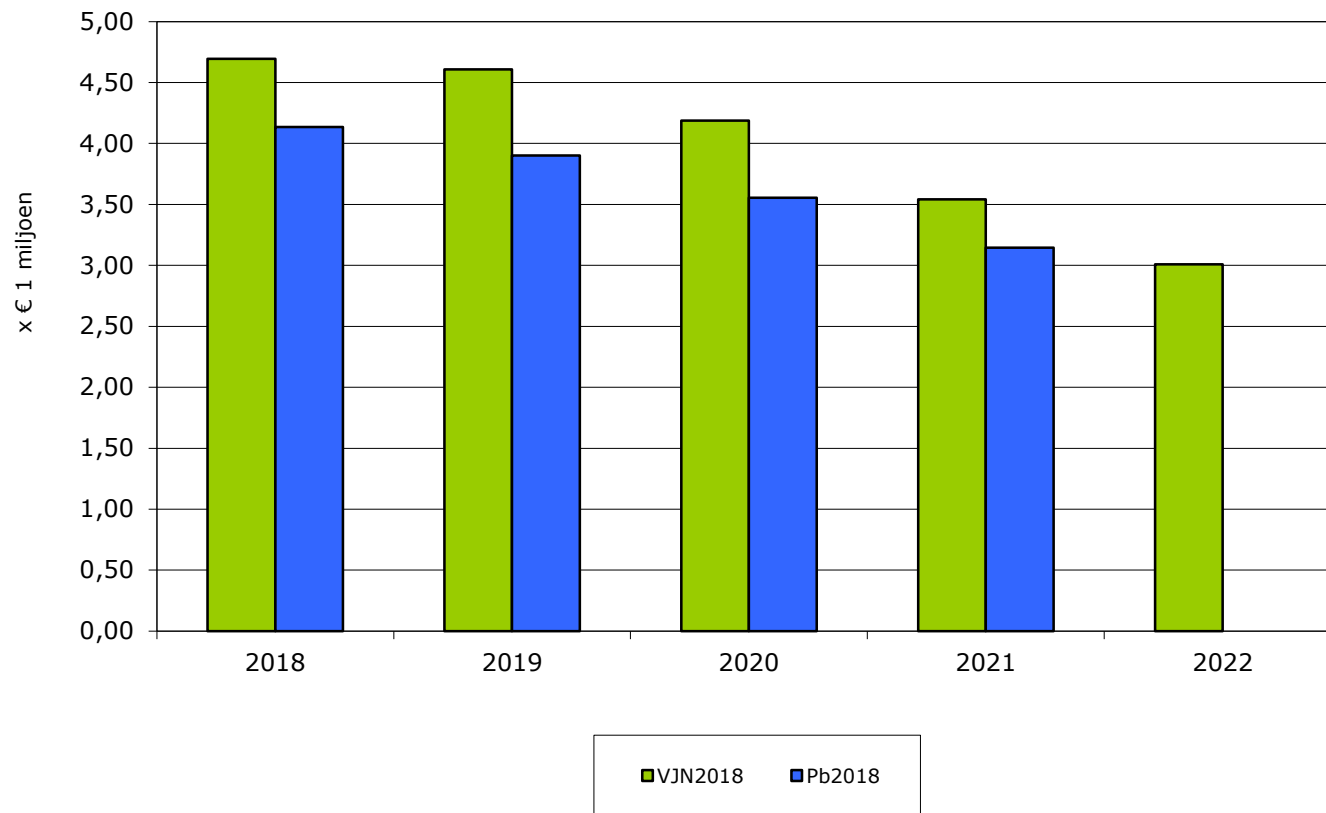
De bodemreserve wegenbeheer bedraagt € 0,5 miljoen

Wegenheffing Lasten versus opbrengsten

Wegenheffing

Stand tariefegalisatiereserve per 31-dec

7. Overige financiële aspecten

In dit hoofdstuk komen de volgende paragrafen aan de orde:

[7.1 Financiering](#)

[7.2 Risico's](#)

[7.3 EMU-saldo](#)

[7.4 Verbonden partijen](#)

[7.5 Mutaties overige bestemmingsreserves en voorzieningen](#)

7.1 Financiering

Renteontwikkeling

Twee keer per jaar, bij het maken van de programmabegroting en de voorjaarsnota, beoordelen we de financiële uitgangspunten en passen die zo nodig aan recente economische ontwikkelingen aan. De gebruikte bronnen zijn onder andere het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Centraal Planbureau (CPB), het Financieel Dagblad en de Thesor groep (een onafhankelijke organisatie die ondersteuning biedt bij het vervullen van de treasuryfunctie).

De Nederlandse economie is met een stijging van 0,5% in het eerste kwartaal van 2018 gegroeid ten opzichte van het eerste kwartaal 2017. De groei wordt veroorzaakt door de binnenlandse bestedingen zoals stijging van consumptie, investeringen in vaste activa en import- en exportgroei. De verwachting is dat deze groei verder doorzet in 2018. De groei is het gevolg van internationale groei, lage rentes en de aantrekkende woningmarkt. Consumenten hebben meer te besteden onder ander door aantrekkende werkgelegenheid en meer besteedbare inkomens. Ook bedrijven geven meer geld uit. De

overheid heeft de schulden binnen de Europese norm (maximaal 60% van het bruto binnenlands product) weten te houden in 2017.

De verwachting is dat de rente voorlopig niet snel zal stijgen. De rente op kortlopende leningen is in de afgelopen maanden niet gestegen. Voor kortlopende leningen (Euribor rentes) is de rente negatief. In de loop van 2018 kunnen deze rentes wat minder negatief worden. Dit betekent dat bij het aangaan van kortlopende kasgeldleningen het hoogheemraadschap rente ontvangt.

Daarom stellen wij voor om in deze voorjaarsnota:

- De rente op kort geld te handhaven op 0,1%;
- De rente op lang geld te handhaven op 1,5%;
- De rente op het eigen vermogen te handhaven op 3,0%.

De investeringsprojecten en de beheerproducten leggen beslag op (een deel van) het vermogen en daarom moeten aan de vaste activa rentelasten worden toegerekend. Voor het berekenen van deze rentelasten wordt gebruikt gemaakt van de renteomslag methode: de rente die uit de financieringsmiddelen voortvloeit wordt omgeslagen over de investeringsprojecten. Het renteomslag percentage was 2,0% in de programmabegroting 2018 en komt in deze voorjaarsnota voor de jaarschijf 2018 uit op 2,46%. Voor de jaren daarna stijgt het renteomslag percentage gemiddeld naar 2,8%. Ten opzichte van de programmabegroting 2018 is het rente omslagpercentage gestegen omdat de rente niet meer wordt omgeslagen over de exploitatie, maar alleen op de vaste activa.

De inflatie is gebaseerd op de consumentenprijsindex en bedraagt 1,5% (bron CBS). Het inflatiepercentage wordt slechts als referentiegetal in de (meerjarig) begroting opgenomen. De

kostenramingen worden door de budgethouders jaarlijks bijgesteld. Eventuele kostenfluctuaties worden daarin meegenomen en kunnen per sector verschillen (zowel hoger als lager zijn dan het gemiddelde inflatiepercentage).

Renterisiconorm

De rente risiconorm van het hoogheemraadschap in 2018 is ongewijzigd gebleven. Zie de programmabegroting 2018 voor meer informatie.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet van het hoogheemraadschap in 2018 is ongewijzigd gebleven. Zie de programmabegroting 2018 voor meer informatie.

Gevoeligheidsanalyse

Het effect van een verhoging van rente op 'kort geld' of 'lang geld' met 1% betekent voor het begrotingsjaar 2018 een stijging van circa € 384.880 aan totale rentelasten. Een stijging van inflatie of btw met 1% betekent dat de overige exploitatiekosten in 2018 stijgen met ongeveer circa € 465.900.

Variabelen	Verhoging in %	Verhoging in €	Mutatie van begroting
Rente kort geld	1%	€ 234.880	0,22%
Rente lang geld	1%	€ 150.000	0,14%
Inflatie/btw	1%	€ 465.900	0,44%

Vermogensbehoefte

In 2018 benutten we de kasgeldlimiet (rood staan op de rekening courant) zoveel mogelijk. Daarnaast zal in juni een lening aangetrokken worden van € 15 miljoen ter financiering van de geplande investeringen. Bij aantrekken van geldleningen spelen we ,

indien nodig, in op de gunstige rente tarieven door het aangaan van kortlopende leningen in plaats van langlopende leningen. Waarbij het hoogheemraadschap soms zelfs rente ontvangt bij het aangaan van kortlopende leningen.

Liquiditeitsprognose

In totaal wordt circa € 24 miljoen aan investeringsuitgaven verwacht in 2018 (met inbegrip van een vertragingsfactor van 10%) en ruim € 4 miljoen aan subsidie-inkomsten (POP 3, Gemaal Bergweg Zuid van RWS, Life+ en Dei voor Themista en POV Voorlanden). Om te voorkomen dat de kasgeldlimiet twee kwartalen achtereenvolgend wordt overschreden, zal in juni een lening worden afgesloten. In de uitgaven staan geen bedragen vermeld voor rente en aflossing in de maanden juni en oktober. Dit is het gevolg van het moment van afsluiten van leningen; de vervaldatum voor aflossing en rente ligt vrijwel altijd een jaar later. In het verleden zijn geen leningen afgesloten in de betreffende maand.

Bedragen x € 1.000

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Saldo liquide middelen	-16.342	-24.542	-22.312	-22.014	-21.686	-29.231	-22.876	-21.863	-20.572	-22.244	-22.649	-23.801
Belastingen	3.364	7.524	9.294	6.373	8.852	9.294	9.294	9.339	7.489	6.212	5.568	5.913
Aan te trekken geldleningen	0	0	0	0	0	15.000	0	0	0	0	0	0
Overige inkomsten	556	801	556	556	801	556	556	801	556	556	801	556
Subsidies investeringen	303	303	303	303	303	303	303	303	303	303	303	303
Inkomsten	4.223	8.628	10.153	7.232	9.956	25.153	10.153	10.443	8.347	7.071	6.671	6.772
Exploitatie	5.370	5.079	6.324	5.079	12.711	16.702	5.079	5.079	6.177	5.379	5.079	6.139
Aflossingen	4.327	375	1.025	400	2.404	0	1.608	1.425	1.413	0	333	716
Rente	1.754	97	434	280	552	0	357	551	334	0	53	251
Investeringen	972	847	2.072	1.145	1.834	2.096	2.096	2.096	2.096	2.096	2.358	3.931
Uitgaven	12.423	6.398	9.855	6.904	17.501	18.798	9.140	9.151	10.020	7.475	7.824	11.036
Saldo liquide middelen	-24.542	-22.312	-22.014	-21.686	-29.231	-22.876	-21.863	-20.572	-22.244	-22.649	-23.801	-28.065

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

7.2 Risico's

Risicomanagement

Het beheersen van risico's is een belangrijke activiteit van het hoogheemraadschap en verdient nadrukkelijk de aandacht van het bestuur en de ambtelijke organisatie. De risico's worden in kaart gebracht volgens een geactualiseerde werkwijze voor risicomanagement. Dit heeft betrekking op de strategische risico's en op de operationele bedrijfsvoeringsrisico's van het hoogheemraadschap. Op basis hiervan worden beheersmaatregelen bepaald en uitgevoerd om als organisatie weer geheel 'in control' te komen of te blijven. De maatregelen zijn bedoeld om het ontstaan van verstoringen te beperken of om de veroorzaakte schade zoveel mogelijk te beperken. Tevens kan worden besloten sommige kleinere risico's bewust te accepteren.

In het risicogedeelte van deze paragraaf zijn de strategische risico's uit de Programmabegroting 2018 opgenomen en waar nodig geactualiseerd. In de er op volgende risicoparagraaf zijn de geactualiseerde bedrijfsvoeringsrisico's opgenomen.

Strategische risico's 2019 - 2022

De strategische risico's voor het hoogheemraadschap hebben betrekking op de ambities en het behalen van de geformuleerde doelstellingen door bestuur en organisatie. De strategische risico's raken dus het bestuur en hebben betrekking op de missie en visie van de organisatie.

De waarschijnlijkheid van optreden en de impact van deze risico's zijn doorgaans niet goed in te schatten en lastig te managen, edoch een goed begrip ervan is zeer belangrijk.

Omgevingswet

De invoering van de omgevingswet per 1 januari 2021, met als einde van de transitie 2029, zal een grote impact hebben op de beleidsvoering en bedrijfsvoering van het hoogheemraadschap, waarvan de aard en omvang zich op dit moment nog lastig laten inschatten. De voorbereiding van de implementatie van de wet is binnen het hoogheemraadschap vormgegeven in het programma 'Implementatie Omgevingswet'. Vanuit het programma wordt periodiek gerapporteerd over voortgang en resultaat.

De vraag vanuit derde partijen, bijvoorbeeld om mee te denken over de omgevingsvisie, legt druk op de organisatie en vraagt capaciteit die er momenteel onvoldoende is. Ook hier zijn de gevolgen van wel of niet meedoen niet te overzien.

De omgevingswet zal ondersteund worden met een samenhangende set aan ICT-hulpmiddelen; het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Dit heeft consequenties voor de processen en (de koppeling van) systemen van Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard.

Er moet worden geïnvesteerd in kennis en kunde bij (nieuwe) medewerkers om de nieuwe werkwijzen toe te kunnen passen. Het is onzeker of dit lukt, aangezien de markt voor ICT-medewerkers krap is en de opgave groot.

Omgevingsgerichtheid en imago

De omgeving stelt steeds hogere eisen aan de uitvoering van onze taken, terwijl het hoogheemraadschap in essentie een op inhoud en intern gerichte organisatie is en onze kerntaken vaak een lastig te meten langetermijneffect hebben. Hierdoor lopen wij de kans om onvoldoende te voldoen aan de eisen en verwachtingen die onze omgeving stelt.

Vergroting ambitieniveau/ versnelling doelrealisatie

Op Prinsjesdag 2017 is in het Deltaprogramma 2018 het eerste

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie uitgekomen. Het doel van dit Deltaplan is een versnelling in de integrale bestrijding van wateroverlast, overstroming, droogte en hittestress door een gezamenlijke aanpak van overheden op regionale en lokale schaal (provincies, waterschappen en gemeenten). Dit tegen de achtergrond dat klimaatverandering zich sneller voltrekt dan eerder gedacht. De maatschappelijke en bestuurlijke aandacht voor ruimtelijke adaptatie, evenals voor de dossiers grondwater en natuurontwikkeling Krimpenerwaard, neemt (onverwacht) versneld toe. Dit betekent tevens dat het hoogheemraadschap eerder wordt geconfronteerd met de hiermee samenhangende bestuurlijke en ambtelijke problematiek, initiatieven, planvorming en uitvoering. Een voorbeeld daarvan is het organiseren en realiseren van de stresstest voor wateroverlast per gemeente.

Het hoogheemraadschap erkent het belang en de urgentie van deze ontwikkelingen en stelt zich open en actief op. Zeer waarschijnlijk vragen deze dossiers om een snellere en grotere inzet van het hoogheemraadschap. Hiervoor is een verkenning uitgevoerd, op basis waarvan een stapsgewijze transitie van de organisatie wordt voorgesteld; de consequenties zijn nog niet geheel te overzien.

Duurzaam financieel beleid

De financiering van onze kerntaken blijft een uitdaging. Onze opgaven nemen toe door de klimatologische en fysieke verandering van de omgeving. Tevens constateren we bij onze maatschappelijke partners hogere verwachtingen ten aanzien van onze bijdragen en prestaties. Bovendien hebben we kostbare en risicovolle dijkversterkingen voor de boeg, waarvoor wij een groter deel van de kosten en risico's zelf moeten dragen.

Anderzijds is er sprake van politieke en maatschappelijke druk om de tarieven laag te houden. Daarnaast wordt de financiële ruimte voor

deze investeringen ingeperkt door het toezicht en eventuele sancties vanuit het EMU-beleid van het Rijk.

Vanuit het hoogheemraadschap worden deze ontwikkelingen actief gevolgd en krijgt de toekomstige financiële dekking de nodige aandacht. Verder houden we rekening met mogelijke ontwikkelingen op de financiële markten die tot verhoging van de rente en daarmee samenhangende kapitaalslasten zouden kunnen leiden.

Beschikbaarheid van ICT/ informatievoorziening

Adequate informatiebeveiliging, functionele en gedigitaliseerde processen en correcte en beschikbare basisgegevens zijn noodzakelijk voor zekerheid in de bedrijfsvoering. Daarnaast hebben ontwikkelingen als het invoeren van de omgevingswet en de bestuurlijke ambities met betrekking tot digitalisering een grote ICT component.

Aangezien de ontwikkelingen in dit vakgebied zeer snel gaan en diep ingrijpen op de primaire en ondersteunende processen van het hoogheemraadschap, maakt de toenemende afhankelijkheid van ICT de organisatie op dit punt kwetsbaar.

Daarnaast vraagt de 'governance' van de samenwerking met het Hoogheemraadschap van Rijnland in het kader van ICT voorzieningen en het gezamenlijk sturen op risico's, kosten en resultaat de komende jaren nog de nodige bestuurlijke en ambtelijke aandacht.

Beschikbaarheid van technologie

Het op juiste wijze uitvoeren van onze kerntaken is sterk afhankelijk van technische oplossingen, van de mogelijkheid om ontwikkelingen hierin te volgen en om uitval en storingen op te vangen. Het is een uitdaging voor het hoogheemraadschap om hierop adequaat in te spelen.

Beschikbaarheid van voldoende geschikt personeel op het juiste moment

Personeel met de juiste kennis, kunde en ervaring is van groot belang voor het uitvoeren van onze kerntaken en het inspelen op de maatschappelijke en politiek- bestuurlijke ontwikkelingen, inclusief de uitvoering van projecten. Echter, de arbeidsmarkt is gespannen en - vanuit het perspectief van de werkgever - verslechtert naar verwachting verder.

Het is onzeker of er voldoende en geschikte technische medewerkers en ICT-ers zullen zijn. Tevens is het onzeker of we kunnen beschikken over de juiste (ingehuurde) mensen voor projectleiding taken (IPM-rollen). In combinatie met een hoge werkdruk bij de vakafdelingen leidt dit mogelijk tot problemen met de benodigde vakinhoudelijke bemensing van de projectteams.

We achten de kans groot dat onvoldoende beschikbaarheid van geschikt personeel zich op afzienbare termijn zal voordoen. Als het risico zich voordoet, kan dit het behalen van onze ambities/ doelen vanuit het WBP negatief beïnvloeden en kunnen projecten vertraging oplopen. Naast het aanhouden van projectkredieten heeft dit mogelijk gevolgen voor de prestaties en het imago van ons waterschap.

Waterschapsbelastingen

Ten aanzien van de watersysteemheffing en in mindere mate bij de wegensheffing lopen momenteel in het land verschillende juridische procedures, onder meer over de waarderingsaspecten en vrijstellingen in het kader van de Wet WOZ. De uitkomst hiervan kan gevolgen hebben voor de heffing van de watersysteem- en wegensheffing en zijn momenteel (nog) niet te materialiseren.

Koepelvrijstelling in de BTW

Onlangs heeft de Staatsecretaris van Financiën geconcludeerd dat de koepelvrijstelling in de BTW mogelijk beperkter toepassing dient te vinden. De Staatssecretaris heeft dit afgeleid van uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie. De Staatssecretaris heeft aangegeven zijn (voorlopige) zienswijze, gegeven de mogelijke impact voor samenwerkingsverbanden van overheden, nog in Europees verband te willen bespreken. Over deze BTW bij samenwerking wordt ambtelijk contact onderhouden tussen de Unie van Waterschappen en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Mocht deze zienswijze doorgang vinden, dan heeft dit grote financiële gevolgen voor typische waterschapstaken en belastingheffing die niet zelfstandig door het hoogheemraadschap worden uitgevoerd maar samen met anderen worden opgepakt, bijvoorbeeld in een gemeenschappelijke regeling (GR) en bij de overeenkomsten op basis van het leerstuk 'Kosten voor gemene rekening'.

De bijdrage van het waterschap in deze uitvoeringskosten zal dan met 21% BTW worden verhoogd. Wij verwachten dat dit voor hoogheemraadschap geldt voor de diensten van AQUON, de RBG en Het Waterschapshuis. Tevens verwachten wij dat dit geldt voor de samenwerking met Rijnland voor ICT diensten en voor de samenwerking met Rijnland en Delfland voor de financiële administratie.

Wij achten de kans reëel dat de koepelvrijstelling op termijn niet meer in zijn volle omvang kan worden toegepast. In het uiterste geval en zonder beheersmaatregelen, wordt – op basis van de huidige inzichten in de implicaties - het maximale nadelige financiële effect geschat op € 1.500.000 hogere exploitatiekosten per jaar.

Operationele risico's

In deze risicoparagraaf worden de operationele

bedrijfsvoeringsrisico's voor 2019 - 2022 benoemd. Deze risico's kunnen van invloed zijn op de jaarresultaten. Per programma beschrijven we per ongewenste gebeurtenis de kans van optreden en de mogelijke impact ervan met daarbij een inschatting van de financiële consequentie.

Nauwkeurigheid investeringen

Bij kleinere projecten is uitsluitend sprake van een kwalitatieve omschrijving van de risico's: een risicodossier. Er wordt gebruik gemaakt van een percentage van de raming voor het bepalen van de risicoreservering.

Bij grote projecten wordt eveneens een kwalitatief risicodossier aangelegd. Daarnaast wordt het financieel risico berekend en in het te voteren krediet (budget) opgenomen.

Indien in een projectraming (investering in nieuwbouw of renovatie) een reservering is opgenomen, valt deze onnauwkeurigheid buiten de definitie van risico en nemen we dat niet op in de risicoparagraaf. De reservering voor onzekerheid (mogelijke meerkosten op basis van onnauwkeurigheidsmarge) is namelijk opgenomen in de betreffende kredieten¹.

Nochtans blijft er een kans dat de investering aanmerkelijk groter of kleiner uitvalt dan het krediet. De impact van het gevolg wordt

¹ HHSK hanteert bij projecten de SSK-methodiek, met in de initiatiefase een marge op de projectkosten van plus of min 50%, in de definitiefase (gedetailleerd ontwerp) plus of min 30% en op besteksniveau plus of min 15%. Bij geïntegreerde contracten ligt de nauwkeurigheid van de raming bij het aanvragen van een krediet op projectniveau tussen 10% en 30%.

doorgaans als materieel gezien, aangezien een afwijking de begroting behoorlijk kan beïnvloeden.

Voor deze voorjaarsnota zijn geen mogelijk negatieve afwijkingen voorzien op het totaal van de projectuitgaven (in uitvoering zijnde projecten) ten opzichte van de kredieten.

Mogelijk blijven er in de periode 2019 - 2022 na sluiting van een project nog één of enkele risico's open staan. Deze worden dan als risico meegenomen in het risicomangement proces en de rapportages.

Voor de HWBP projecten kan het waterschap in bepaalde gevallen een beroep doen op de zogenaamde hardheidsclausule, waarmee onbillijke risico's ingeperkt worden.

Programma 1: Waterveiligheid

Implementatie zorgplicht

De bevindingen van het inspectie bezoek van de ILT rondom de zorgplicht primaire waterkeringen zijn bekend. Op dit moment wordt de impact van de rapportage in beeld gebracht. Het is zeker dat maatregelen getroffen moeten worden.

Het is nog onduidelijk wat de gevolgen voor de organisatie en de financiën van het hoogheemraadschap zullen zijn. Op dit moment verwachten wij een beperkte financiële impact. We achten de kans groot dat we (maximaal) € 250.000 aan extra kosten zullen maken.

Programma 2: Watersysteem

Watersysteemgegevens en instrumentarium

De watersysteemgegevens zijn een belangrijke basis voor de uitvoering van verscheidene taken zoals onderhoud van watergangen en kunstwerken, vergunningverlening en handhaving en het uitvoeren

van watersysteemanalyses. Daarnaast zijn ze belangrijk voor het wettelijk instrumentarium van peilbesluiten en leggers.

De in ons beheerregister opgenomen watersysteemgegevens zijn niet overal actueel, compleet, voldoende gedetailleerd of juist. Voor het hoofdwatersystemen zijn de basisgegevens grotendeels op orde. Voor de overige watersystemen is er een achterstand. Dit verschil is te verklaren doordat de focus in het waterbeheer, en daarmee ook in het gegevensbeheer, van oudsher op de hoofdwatersystemen ligt. Actualisatie en aanvulling van de watersysteemgegevens is noodzakelijk, mede met het oog op de eisen die voortkomen uit de Omgevingswet.

Om de actualisatie en aanvulling tijdig te kunnen realiseren zijn naar verwachting extra middelen nodig. Mogelijk mede in de vorm van extra (inhuur van) personeel. We achten de kans dat dit zich voordoet groot. Het financiële effect wordt geschat op € 250.000.

Exoten

Het hoogheemraadschap heeft woekerende waterplanten zoals grote waternavel, onder controle waardoor de beheerkosten laag zijn. De nieuwe EU verordening invasieve exoten met onder andere uitheemse rivierkreeften en de reuzenberenklauw, kan een opgave voor waterbeheerders met zich meebrengen. Plannen en beleid worden nu landelijk/provinciaal opgesteld.

De komst van nieuwe soorten is niet uit te sluiten en een plotselinge uitbraak kan flinke beheerkosten met zich meebrengen. We achten de kans dat dit zich voordoet klein. De kosten komen mogelijk uit op een maximum van € 100.000 per jaar.

Visheveltrap gemaal Abraham Kroes

In 2017 is een schikking getroffen met het ingenieursbureau over de visheveltrap bij gemaal Abraham Kroes. Deze is verwerkt in de

jaarrekening van 2017. Echter is duidelijk dat de visheveltrap niet toekomstbestendig is en in elk geval kwetsbaar.

Om te kunnen ingrijpen bij lekkage van de vistrap, zijn noodzakelijke materialen op voorraad genomen en kan snel worden gehandeld. We achten de kans reëel dat het hoogheemraadschap op enig moment alsnog ten hoogste circa € 175.000 moet uitgeven voor het operationeel houden en robuust maken van een nieuwe/ aangepaste installatie.

Preventief onderhoud kunstwerken

Ook in 2018 en navolgende jaren zal worden gewerkt aan het completeren van de data in het onderhoudsbeheersysteem. De gegevens hebben nu vooral betrekking op de gemalen. Op afzienbare termijn zullen de stuwen die in onderhoud zijn bij het hoogheemraadschap eveneens worden opgenomen in het onderhoudsbeheersysteem. Daardoor zal beter inzicht ontstaan in de kosten voor preventief onderhoud aan de stuwen.

Op dit moment is het niet zeker welke stuwen de komende jaren aan vervangingen toe zijn. Daardoor kunnen we geen adequaat investeringsplan (kosten, planning) opstellen. Bepaalde investeringen zullen onverwacht of eerder komen en aan het bestuur moeten worden gepresenteerd.

De verwachting is dat eind 2018 inzichtelijk wordt wat de vervangingskosten rondom risico gestuurd onderhoud van de stuwen gaat kosten. Vooralsnog wordt verwacht dat de daaruit volgende kredietaanvragen, binnen de periode van de voorjaarsnota, niet hoger zijn dan € 1.000.000.

Kwaliteit van gegevens

Het hoogheemraadschap heeft vele kilometers peilscheiding, maar het is niet bekend hoe actueel, betrouwbaar en compleet de

betreffende gegevens zijn. Er is wel een risicoanalyse beschikbaar. En het is duidelijk dat het huidige storingsafhankelijke onderhoud niet voldoet.

Het is onzeker welke onderhoudsinspanningen en/of aanpassingen in het gebied zullen voldoen om een afgewogen en energie-efficiënt peilregime te bereiken.

Er kunnen zich (vermijdbare) calamiteiten gaan voordoen. De kans hierop achten we reëel. De impact op onze prestaties en ambities, kosten (voor herstel en claims) en imago schatten we in als behoorlijk; maximaal € 125.000 per jaar.

Peilscheidingen type aarden wal

Voor peilscheidingen wordt in veel gevallen gebruik gemaakt van een aarden wal. Op dit moment beschikken we niet over een adequaat beheer- en onderhoudsplan en is het niet zeker welke van deze peilscheidingen de komende jaren aan onderhoud vervanging toe zijn. Daardoor kunnen we geen adequaat exploitatie- en investeringsplan opstellen. Bepaalde uitgaven en/of kredietaanvragen zullen onverwacht of eerder komen en aan het bestuur moeten worden gepresenteerd.

Om schades als gevolg van het falen van dergelijke aarden wallen aan en door de peilscheidingen te voorkómen, achten we de kans reëel dat voor het beheer en onderhoud van deze aarden wallen ad hoc extra kosten moeten worden gemaakt. Als dit het geval is, verwachten wij dat de uitgaven maximaal € 50.000 per jaar zijn. Voor eventuele kredietaanvragen, binnen de periode van de voorjaarsnota, verwachten we dat deze niet hoger zullen zijn dan totaal € 250.000.

Watergebiedsplan Krimpenerwaard

In de overeenkomsten tussen provincie Zuid Holland, gemeente Krimpenerwaard en het hoogheemraadschap ten aanzien van het

Programma natuurontwikkeling Krimpenerwaard is een afspraak gemaakt over de afdekking van een eventueel tekort op dit programma van maximaal € 4.000.000. De overeengekomen verdeelsleutel bedraagt 75% gemeente Krimpenerwaard en 25% het hoogheemraadschap.

Het financiële risico voor het hoogheemraadschap bedraagt dus maximaal € 1.000.000 en wordt niet eerder verwacht dan na 2020. Over de kans van optreden is nu nog heel weinig te zeggen.

Programma 3: Afvalwater

Bijdrage aan renovaties

Op basis van overeenkomsten draagt het hoogheemraadschap bij aan de exploitatie en renovatie van sommige zuiveringstechnische werken van gemeenten of andere waterschappen. De ervaring leert dat deze partijen vaak in een laat stadium nog afwijkingen van de (geraamde) kosten of planning melden. Daardoor is het onzeker of de kostenraming en de planning bij het hoogheemraadschap gestand gedaan kunnen worden. Bijstelling van de investeringsplanning of een extra kredietaanvraag kan noodzakelijk blijken. De kans dat dit zich voordoet achten wij reëel en de financiële consequenties zijn dan naar verwachting maximaal € 500.000 per jaar.

Grensoverschrijdend afvalwater

De jaarlijkse kosten voor grensoverschrijdend afvalwater (GOA) bestaan uit een voorschot voor het lopende jaar en de definitieve afrekening van vier jaar eerder. De definitieve afrekening kan namelijk pas plaatsvinden als het belastingjaar is gesloten. Pas op dat moment wordt het aantal opgelegde aanslagen en vervuilingseenheden definitief vastgesteld.

Op dit moment wordt de maximale afwijking tussen de prognose voor het lopend jaar ten opzichte van de definitieve vaststelling geschat op

3%. Dit is in totaal, voor alle GOA afspraken, € 300.000. We achten de kans op een dergelijke afwijking reëel.

Als blijkt dat een geconstateerde afwijking structureel is, wordt de correctie over alle nog openstaande jaren doorgevoerd. In dat geval komt het totale risico op vier maal € 300.000 euro is € 1.200.000. Door het aanhaken van een bedrijf in Zoetermeer is de omvang van het grensoverschrijdend afvalwater toegenomen. Het betreft conform de opgave van het bedrijf circa 25.000 v.e. Het daadwerkelijk aantal geloosde v.e. zal overigens zowel naar boven als naar beneden kunnen afwijken. Op dit moment gaan we uit van een grote kans op een afwijking van maximaal 5.000 v.e. Dit geeft een financieel risico van circa € 225.000 per jaar. Tegenover deze mogelijke minderkosten staat een meeropbrengst van de zuiveringsheffing van maximaal circa € 250.000 per jaar.

Het totale risico vanwege GOA komt hiermee op € 1.425.000 per jaar.

Slibontwatering

De ontwatering van het slib lag in 2017 onder de prognose. Het percentage vaste stof was hierdoor lager en het afgevoerde volume slib hoger. De oorzaak van de geringere slibontwatering is moeilijk eenduidig vast te stellen. Van invloed zijn de gebruikte apparatuur, de instellingen van de apparatuur, het gebruikte polymeer en de samenstelling van het slib zoals het uit de gisting komt.

Het is onzeker in welke mate de nu ingezette verbeteringsmaatregelen het ontwateringspercentage positief zullen beïnvloeden. In de prognose voor de uitgaven voor slibeindverwerking is uitgegaan van een ontwatering tot 22,5% droge stof. Of dit uiteindelijk behaald zal worden is nu niet duidelijk. We achten de kans groot dat de uiteindelijke ontwatering afwijkt van het geprognostiseerde percentage. De invloed op de kosten (1% minder

ontwatering geeft 5% meer slib, leidt tot meerkosten van circa € 150.000) is naar verwachting te maximeren op € 450.000 per jaar.

Afvalstoffenheffing

In het regeerakkoord uit 2017 is in het kader van vergroening van het belastingstelsel opgenomen dat de afvalstoffenheffing verbreed wordt en ook zal gaan gelden voor zuiverings-slib. Via de Unie hebben de waterschappen aangegeven dat maatregel ongewenst is. Aangezien verbranding de enige toegestane verwerkingsroute is, zal de heffing niet leiden tot minder, maar tot hogere lasten. Het is nog onduidelijk of de regering haar voornemen zal doorzetten; wij achten deze kans reëel. Invoering van de heffing zal, afhankelijk van het tarief, leiden tot extra lasten van naar schatting € 300.000 tot € 500.000 per jaar voor de slibeindverwerking.

Programma 4: Wegen

Verwijderen teerhoudend asfalt

Het hoogheemraadschap heeft de 'Code Milieuverantwoord Wegbeheer' ondertekend. Daarmee geeft het hoogheemraadschap aan invulling te willen geven aan Rijksbeleid. Dat betekent dat het hoogheemraadschap teerhoudend asfalt uit de keten wenst te halen. Inmiddels is er onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van teerhoudend asfalt. We weten niet exact op welke plaatsen teerhoudend asfalt in de onderlagen van onze wegen is gebruikt. In de ramingen voor wegconstructies is met de kosten voor het in Nederland thermisch reinigen van dit asfalt geen rekening gehouden. Dit kan dus voor sommige wegconstructies een (financiële) tegenvaller opleveren als blijkt dat de onderlagen ook vervangen moeten worden. Als dit zich voordoet – we achten de kans reëel - kan dit leiden tot extra uitgaven van gemiddeld € 300.000.

Programma 5: Omgeving en organisatie

Ontwikkeling loonkosten (CAO en werkgeverslasten)

Onderhandelingen over een nieuwe CAO (op 31-12-2016 liep de vorige CAO af) zijn gestrand. Om de onderhandelingen vlot te trekken, gaat een onafhankelijke partij nu de CAO-inkomens van waterschapsmedewerkers vergelijken met die van medewerkers van andere overheden. Uitgaande van het meeste recente bod van de werkgevers, is er een reële kans op een eenmalige uitkering aan het personeel ter hoogte van maximaal € 500.000. De door de werkgevers aangeboden 3%-salarisverhoging is nog niet geaccepteerd, maar door ons voorzichtigheidshalve al wel in de begroting verwerkt. 1% meer of minder betekent een risico van circa € 375.000 exploitatiekosten per jaar.

Bergse Linker Rottekade

In 2017 zijn voorbereidingen getroffen om nabij de Bergse Linker Rottekade de tussenboezem te verstevigen en tegelijkertijd te baggeren. Ook zal door de gemeente de riolering gerepareerd worden. Dit betreft ongeveer 30 bruggen waarvan één in eigendom is van het hoogheemraadschap. Tevens is één brug in eigendom van de gemeente. Van de overige bruggen is een beperkt aantal in eigendom van bewoners en is een deel niet vergund.

In een aantal gevallen is sprake van bruggen die rusten op de riolering. Deze zullen ten behoeve van de verschillende werkzaamheden moeten worden weggehaald of verhoogd. Het hoogheemraadschap is voor het eigen deel al begonnen met de reparatie.

Het is onduidelijk in hoeverre bewoners en gebruikers hun verantwoordelijkheid kunnen en willen nemen, dat wil zeggen illegale bruggen verwijderen of ophogen. Daardoor kan het zijn dat het hoogheemraadschap extra werkzaamheden zelf moet (laten)

verrichten. Indien dit leidt tot extra kosten, waarop we de kans groot achten, dan wordt verwacht dat deze niet hoger zijn dan € 250.000.

Fysieke beveiliging

De fysieke beveiliging van gebouwen en andere objecten speelt een grotere rol bij de informatiebeveiliging die de BIWA ons voorschrijft dan eerst gedacht. In 2017 werd het onderzoek (scan) naar de fysieke beveiliging van de objecten en de risico's op het gebied van digitale veiligheid van het hoogheemraadschap afgerond. Over de wijze waarop en de mate waarin aanvullende maatregelen moeten worden getroffen, is momenteel nog veel onduidelijk. De verwachting is dat maatregelen urgent, kostbaar en complex zullen zijn.

We achten de kans groot dat de kosten die gemoeid zijn met het oplossen van de grootste knelpunten oplopen tot eenmalig € 300.000, grotendeels een investering.

7.3 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid (inclusief decentrale overheden). De landen die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben afspraken gemaakt over het op orde houden van overheidsfinanciën. Eén van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort dat maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Voor de decentrale overheden bedroeg de EMU-ruimte in 2017 0,3% van het BBP, waarbij geen verdere onderverdeling is gemaakt over de gemeenten, provincies en waterschappen. Met als gevolg dat er geen formeel vastgestelde referentiewaarde op het niveau van individuele organisaties zijn vastgesteld. Het nieuwe kabinet dient nog afspraken te maken over de EMU-ruimte in de periode 2018-2021. Ondanks dat geen formeel vastgestelde referentiewaarden 2018 zijn, heeft de Unie van Waterschappen per waterschap individuele indicatieve referentiewaarden opgesteld. De indicatieve EMU-referentiewaarde van het hoogheemraadschap in 2018 bedraagt € 15.5 miljoen negatief. Op basis van de begroting blijft het hoogheemraadschap ruim binnen de opgestelde deze referentiewaarde.

	bedragen X € 1000					
	Programmabe groting 2018	VJN 2018	2019	2020	2021	2022
1 Exploitatiesaldo	-4.618	-5.558	-2.484	-2.620	-923	150
2 Invloed investeringen						
-/- bruto-investeringsuitgaven	26.758	26.206	30.025	29.156	26.091	37.977
+ investeringssubsidies	6.170	3.638	24.581	2.218	0	18.812
+ verkoop materiële en immateriële activa	0	0				
+ afschrijvingen	17.485	16.777	14.548	15.285	15.579	16.120
3 Invloed voorzieningen						
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	110	0	5	56	56	56
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	0					
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	320	276	237	155	155	155
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	0					
4 Deelnemingen en aandelen						
-/- boekwinst	0	0	0	0	0	0
+ boekwinst	0	0	0	0	0	0
EMU-saldo	-7.931	-11.625	6.388	-14.372	-11.534	-2.994

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

7.4 Verbonden partijen

Vanuit publiek belang worden banden aangegaan met derde partijen, verbonden partijen genoemd. Ze dienen tot doel een publieke taak uit te voeren. Het hoogheemraadschap heeft bij deze verbintenis een inhoudelijk, financieel en een bestuurlijk belang. Met het vaststellen van de nota verbonden partijen (vv 27 maart 2013) scheidt de verenigde vergadering als algemeen bestuur van het hoogheemraadschap een kader voor het aangaan, besturen en evalueren van verbonden partijen en deelnemingen. De informatie-beleids- en laatst bekende financiële gegevens en de risico's hebben wij ondergebracht in een bijlage bij deze begroting. In de begroting wordt volstaan met een overzicht van verbonden partijen en een korte toelichting over elke verbonden partij. In het geval van het hoogheemraadschap gaat het om de onderstaande partijen:

1. Stichting Beheer Registergoederen Schieland

De stichting heeft ten doel het beheer en de exploitatie van installaties, die aan de stichting door het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard ten titel van beheer als zodanig zijn overgedragen dan wel in gebruik zijn gegeven en voorts al wat met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

2. Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten. De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van haar vermogenspositie en triple-A rating van Moody's en AA+rating van *Standard & Poor's*.

3. Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis

Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven. HWH maakt een transitie door naar een flexibeler personeelsbestand c.q. kostenstructuur (HWH 2.0). Het ingezette verbeterproces binnen HWH wordt door het hoogheemraadschap nauwlettend gevolgd.

4. Gemeenschappelijke regeling De Regionale Belastinggroep

De Regionale Belasting Groep heft en int sinds 2010 belastingen voor de deelnemende lokale overheden, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap van Delfland en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.

5. Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009

De GR slib heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen, met betrekking tot de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen. De kerntaak van deze GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de N.V. HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door HVC voor de in de GR deelnemende waterschappen worden uitgevoerd.

De GR oefent daartoe een actief aandeelhouderschap uit om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Zeggenschap binnen HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld. In dat kader wordt mede geparticipeerd in de Raad van Commissarissen van HVC en maken vertegenwoordigers van de waterschappen deel uit van zowel het bestuurlijk Innovatieplatform als het ambtelijk Kennisplatform van HVC.

6. Gemeenschappelijke regeling Aquon

De gemeenschappelijke regeling heeft als doel om op het gebied van laboratoriumactiviteiten te komen tot kennisdeling en –ontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht. Inmiddels is het inzicht in en de greep op de financiën en bedrijfsvoering sterk verbeterd.

7. Unie van Waterschappen

De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en andere overheid gerelateerde organisaties, zoals de VNG.

7.5 Mutaties overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Overige bestemmingsreserves

Ten opzichte van de programmabegroting 2018 is de onttrekking aan de reserve afkoop erfpacht marginaal aangepast.

Voorzieningen

Ten opzichte van de programmabegroting is de toevoeging aan de

spaarverlofvoorziening verlaagd naar € 0. Op dit moment is de voorziening voldoende op niveau en is een dotatie dit jaar niet nodig.

8. Investerings

Hier wordt een totaaloverzicht opgenomen van het investeringsprogramma waarvoor we nog kredieten beschikbaar stellen. De onderwerpen daarvan zijn al vermeld in het hoofdstuk 'Programmabegroting'. Het overzicht hier is uitgebreid met uitgavenpatronen en kapitaallasten.

Bedragen x € 1.000

Programma 1

Investering	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
HWBP	11.750	0	4.650	0	7.100	0	0
Uitvoering Gouderak (KIJK)	210.750	0	27.500	0	183.250	0	0
Subsidie Gouderak (KIJK)	-200.900	0	-24.750	0	-176.150	0	0
Uitvoering Zuidplas/Capelle	10.027	0	10.027	0	0	0	0
Subsidie Zuidplas/Capelle	-8.127	0	-8.127	0	0	0	0
Reconstructie regionale wk	9.005	1.510	1.910	1.855	1.865	1.865	0
Reconstructie primaire wk	2.400	0	600	600	600	600	0
Totaal Programma 1	23.155	1.510	7.160	2.455	9.565	2.465	0

Totaal	Meerjarenprognose uitgaven					
	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
37.366	0	-17.312	9.778	9.978	4.188	30.734
210.800	0	4.000	9.300	9.500	23.000	165.000
-189.500	0	-20.500	0	0	-18.000	-151.000
10.027	0	0	478	478	0	9.071
-8.127	0	-812	0	0	-812	-6.503
9.005	1.510	1.910	1.855	1.865	1.865	0
2.400	0	600	600	600	600	0
34.605	1.510	-14.802	12.233	12.443	6.653	16.568

Totaal	Kapitaalslasten				
	2018	2019	2020	2021	2022
0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0
1.090	0	79	235	337	438
227	0	14	43	71	99
1.316	0	92	278	408	538

Programma 2

Investering	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Wateroverlastopgave	7.886	0	700	4.386	2.800	0	0
Verbeteringen Stedelijk Water	950	50	300	300	300	0	0
Peilbesluiten en leggers	1.250	100	300	400	450	0	0
Uitvoer Kaderrichtlijn water 2016-2021	805	805	0	0	0	0	0
Waterkwaliteit POP3	600	600	0	0	0	0	0
Nieuwbouw-renovatie gemaal Oostpolder	2.000	0	2.000	0	0	0	0
Leuvehaven-Leuvekolk	250	0	250	0	0	0	0
Meetnet	300	0	300	0	0	0	0
Renovatie kunstwerken WS	3.000	300	900	900	900	0	0
Duurzame energie productie	1.250	0	250	250	250	250	250
Peilscheiding Vliet	400	0	400	0	0	0	0
Materieel HHSK	320	0	0	320	0	0	0
Totaal Programma 2	19.011	1.855	5.400	6.556	4.700	250	250

Totaal	Meerjarenprognose uitgaven					
	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
7.886	0	500	1.286	2.300	2.775	1.025
850	0	50	100	200	300	200
1.250	0	100	300	400	450	0
355	355	0	0	0	0	0
559	101	229	229	0	0	0
2.000	0	1.000	1.000	0	0	0
250	0	250	0	0	0	0
300	0	0	300	0	0	0
3.000	50	650	800	900	500	100
875	0	25	100	250	258	243
400	0	400	0	0	0	0
320	0	0	320	0	0	0
18.045	506	3.204	4.435	4.050	4.283	1.568

Totaal	Kapitaalslasten				
	2018	2019	2020	2021	2022
198	0	0	0	17	181
41	0	1	11	11	18
66	0	2	13	21	30
119	0	0	19	51	50
71	0	0	14	29	28
296	0	0	46	126	124
170	0	6	56	55	53
203	0	7	67	66	64
302	0	7	67	86	142
28	0	0	0	6	22
54	0	0	9	23	22
55	0	0	0	7	47
1.603	0	23	301	496	782

Programma 3

Investering	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Renovatie awzi's	15.230	4.335	2.925	2.250	2.900	1.500	1.320
Renovatie transportstelsels	100	0	0	0	100	0	0
Bijdragen aan gemeenten	1.610	730	120	760	0	0	0
Uitv. studies en efficiëntiepl	4.250	125	875	875	875	750	750
Bijdrageregelingen	500	240	60	100	100	0	0
Totaal Programma 3	21.690	5.430	3.980	3.985	3.975	2.250	2.070

Totaal	Meerjarenprognose uitgaven					
	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
13.910	275	3.200	3.735	3.700	3.000	0
100	0	0	0	100	0	0
1.610	30	820	760	0	0	0
3.125	50	200	425	875	825	750
500	65	160	75	100	100	0
19.895	420	4.380	4.995	4.775	3.925	750

Totaal	Kapitaalslasten				
	2018	2019	2020	2021	2022
1.173	0	16	96	302	759
9	0	0	0	2	6
929	0	20	207	355	348
162	0	3	14	42	103
179	0	1	19	69	90
2.452	0	40	336	770	1.306

Investing	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Duurzaam veilig	1.000	0	0	1.000	0	0	0
Reconstructie polderwegen	9.385	410	2.000	1.825	2.450	2.700	0
Vervanging wegbruggen	3.175	0	725	800	900	750	0
Materieel HHSK	597	0	197	140	140	120	0
Totaal Programma 4	14.157	410	2.922	3.765	3.490	3.570	0

Totaal	Meerjarenprognose uitgaven					
	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
1.000	0	0	350	350	300	0
9.385	410	2.000	1.825	2.450	2.700	0
3.175	0	546	979	900	750	0
597	0	197	140	140	120	0
14.157	410	2.743	3.294	3.840	3.870	0

Totaal	Kapitaalslasten				
	2018	2019	2020	2021	2022
23	0	0	0	0	23
897	9	76	175	215	422
181	0	0	17	53	111
117	0	5	29	32	52
1.218	9	80	221	300	607

Programma 5

Investing	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Verkiezingen	1.125	0	1.125	0	0	0	0
Totaal Programma 5	1.125	0	1.125	0	0	0	0

Totaal	Meerjarenprognose uitgaven					
	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
1.125	0	1.125	0	0	0	0
1.125	0	1.125	0	0	0	0

Totaal	Kapitaalslasten				
	2018	2019	2020	2021	2022
928	0	26	307	301	294
928	0	26	307	301	294

Ondersteunende producten

Investing	Te voteren investeringsbedragen						
	Totaal	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
Materieel GIS	120	80	0	40	0	0	0
Huisvesting	500	100	100	100	100	100	0
Totaal Ondersteunende Producten	620	180	100	140	100	100	0

Totaal	Meerjarenprognose uitgaven					
	2018	2019	2020	2021	2022	Na 2022
120	80	0	40	0	0	0
500	100	100	100	100	100	0
620	180	100	140	100	100	0

Totaal	Kapitaalslasten				
	2018	2019	2020	2021	2022
90	2	18	18	26	25
100	2	11	20	29	37
185	4	29	38	55	63

Totaal HHSK	68.053	9.385	20.687	16.901	21.830	8.635	2.320
--------------------	---------------	--------------	---------------	---------------	---------------	--------------	--------------

87.797	3.026	-3.250	25.097	25.208	18.831	18.886
---------------	--------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

7.706	14	291	1.482	2.330	3.590
--------------	-----------	------------	--------------	--------------	--------------

Af rondingsverschillen zijn mogelijk